

BÁCSMEGYEI NAPLÓ

XXV. évfolyam

Subotica, VASÁRNAP, 1924 június 22.

169. szám

Megjelenik minden reggel, ünnep után és hétfőn délelőtt
Telefon szám: Kiadóhivatal 8-58. . Szerkesztőség 5-10

Előfizetési ár negyedévre 135 dinár

Kiadóhivatal: Subotica, Aleksandrova ul. 1. (Leibach-palota)
Szerkesztőség: Aleksandrova ul. 4. (Rossia-Foncière-palota)

Gyerekek tragédiája

A júniusvégi állandó téma fájdalmas aktualitással jelentkezik az idén. Folytak az iskolákban a vizsgák s amikor a tanároknak számot kell adni arról, hogy egész évben mit tanítottak, gyerekek bukattatásával állítják helyre a taneredmény kedvezőtlen mérlegét.

Lótartó gazdák állítják, hogy nincs rossz ló, csak rossz kocsi-sok vannak. El kellene már jönni az új Pestalozzinak, aki elhitetné, nemcsak velünk, mert mi már ugyanis tudjuk, de a tanárokkal is, hogy nincs rossz diák, csak rossz tanárok vannak. Bátran állítjuk, száz bukattatás közül legalább kilencvenben nem a diák a bűnös s ebben a kilencven esetben mit használ a pedagógiai érdekeknek, ha a gyerekek elszerecséltlenedésével akarják helyrehozni a tanítás hibáját.

Mert legalább az esetek nagy részében, nem a tanárok személyes hibája a kedvezőtlen taneredmény, hanem azé a tanítási rendé, aminek a tanárok is engedelmességek tartoznak s amibe a gyerekeket nem lehet betörni. A tanügyi politika, fájdalom, nem az oktatásnak s nem a gyerekeknek érdekeit védi. A szubotici keresztesiskola érettségi vizsgájának ijesztő eredményei csak egyetlen példa a sok közül. A tanulók nagy része megbukik s az év végén kiadott négy hónapig nem tanulhat. Ez a diákok büne? Nem, az iskola erkölcsi rendje az, hogy megbuktatják azokat a diákokat, akiket nem tanítottak. A klasszifikálás talán még sem olyan könyvesi technika, hogy a taneredmény mérlegében az egyenleget a tudás hiányának bukattatással való helyettesítésével teremtsék meg. Németből és franciából is szomorúan sokan buktak ebben az iskolaévben. Ennek okát sem kell messze keresni. A tanév folyamán hejtették végre a tanárredukciót, aminek eredménye az lett, hogy a szolgálatban maradt tanárok nem voltak képesek az előírt óraszámot betartani. Az idegen nyelveket az előírt heti négy óra helyett heti két órában tanították. Ennek az oktatásnak az lett az eredménye, ami előrelátható volt: a gyerekek heti két óra alatt nem végezheték el azt, amit heti négy órában kell tanulniuk. Ezt az állapotot megint a diákok szenvedik meg. Nem a miniszter bukik meg, aki a rendeletet kiadta, nem is azok a tanügyi férfiak, akik elmulasztottak mindent elkövetni annak érdekében, hogy az oktatásügynek

legkisebb sérelmével hajtsák végre a rendeletet, hanem szegény diákok buknak meg, akik nem tudták máról holnapra meg nem fontolt és végig nem gondolt rendelkezésekhez idomítani fejlődésben lévő befogadó képességüket.

S még ha ezzel végezhetünk volna szerencsétlen iskolapolitikánkkal. Sok jel bizonyítja azt a szomorú tény, hogy ez az iskolapolitika nem a kultura érdekeit szolgálja. Ez az iskolapolitika nem arra törekszik, hogy mindenképp szétvigye a tudásnak kincsét s mindenki lelkébe beültesse a morál principiumait, ez az iskolapolitika megbünteti a gyereket az édesanyja anyanyelvéért. A büntetőjog tizenkétéven aluli gyermekre nem állapít meg büntetést. Az iskolapolitika már hat éves korában bünteti a gyermeket. S nemcsak olyan bűnért bünteti, amit nem ő követett el, de olyan bűnért, ami nem is bűn. Ez az iskolapolitika nem azt követeli, hogy tanítsunk meg mindenkit az állam nyelvére, ami helyes, üdvös, kívánatos és hasznos követelés lenne, hanem azt, hogy ne tanulhasson az, aki a szülei-

től csak magyarul tanul. Ez az iskolapolitika nem azt követeli, hogy könnyítésekkel, méltányossággal, belátással segítsék át a mai gyerek-nemzedék egy-két generációját az átmeneti idők nehezségein, hanem azt, hogy tegyék nehezebbé az akadályokat, melyek az iskolai oktatás s az oktatás hivatalos nyelvét nem értő gyereksereg közé torlaszolódnak.

Azokon a vizsgákon, amelyek szerte a Vajdaságban folytak most, ennek az iskolapolitikának kellene megbuknia s ehelyett a szegény gyerekek buknak meg. Hibás a rendszer, hibásak a rendeletek, csak a gyerek ártatlan, aki még nem tud lealacsonyodni a felnőttek gyerekségéhez, amivel politikai játékszintté teszik az iskolát is. Mennyivel komolyabb, férfiasabb és érettebb dolog ólomkatonákkal játszani, mint élő, lélekző, tapsikoló és zokogó gyerekekkel. A komoly politika komoly férfiai mégis velük játszanak s a szegény gyerekekkel fizetetik meg veszedelmes játékuk veszteségeit. Szegény gyerekek, ők viselik a nagyok életének terheit.

napon Sibenikben tartott Davidovics nagy népgyűlést, amelyen az ellenzéki pártokhoz érkező jelentések szerint sok ezer ember vett részt.

Elkobozták a klerikális párt hivatalos lapjának szombati számát

A betiltott „Primorski Novi List” című lap helyett Tomljenovics volt horvát bán és hívei „Novi List” címen új lapot adtak ki.

A klerikális párt Ljubjanában megjelenő hivatalos lapja, a „Slovenec” szombat reggeli számát a rendőrség államellenes cikkei miatt elkobozta. Ljubjanában a rendőrség intézkedése nagy feltűnést keltett.

Az államvédelmi törvény alapján eljárás indult Sumenkovics képviselő ellen

Sumenkovics földműves-párti képviselő ellen — akit az ochridi választókerületből a hatóságok kitiltottak — a demokrata-párt főtitkárságához érkező hír szerint az ochridi hatóságok az államvédelmi törvény alapján eljárást indítottak.

A független demokrata-párt agitációja

Noviszadról jelentik: A független demokrata-párt június 22-én, vasárnap délelőtt Popinci községben nagy propaganda gyűlést tart. A gyűlésen résztvesznek Pribicevics Szvetozár közoktatásügyi és Popovics Szvetisláv közlekedésügyi miniszter is. A párt elhatározta, hogy a közeljövőben a Szerémség több községében is gyűlést fog tartani.

Bocsánatkéréssel ért véget a szófiai affér

A szófiai jugoszláv katonai at-tasé lakásán történt betörés által keletkezett incidens élénken foglalkoztatja a politikai köröket, a melyek nagy érdeklődéssel figyelték Rakics szófiai jugoszláv követ tárgyalásait ez ügyben a külügy-miniszterrel és a kormány tagjaival.

Az incidens egyébként formálisan már elintéződött Szófiában. Kalfov bolgár külügyminiszter ugyanis a betörés után megjelent a szófiai jugoszláv követségben és a Cankov-kormány nevében bocsánatot kért. Ezt a bocsánatkérést a jugoszláv kormány elfogadta.

Rakics szófiai követ ennek ellenére tovább tanácskozik a jugoszláv diplomácia vezetőivel azokról a rendszabályokról, amelyeket a Bulgáriában élő jugoszláv diplomáciai személyek hatékonyabb védelmére szükségesnek tart. A Cankov-kormány bocsánatkérése tudniillik nem vette el az élet Beograd bizalmatlanságának.

A döntés küszöbén

Pasics vasárnap utazik Blédbe

Beogradból jelentik: Az elmúlt napok élénk politikai eseményeit mély csend váltotta fel, amit azonban viharelőtti szélcsendnek lehet tekinteni, minthogy a politikai helyzet kritikus fázisba jutott. A közeli napokban várható a válság megoldása, amit Pasics miniszterelnök blédi utazásától várnak. Szombaton elterjedt a híre, hogy Pasics szombaton este utazik Blédbe a királyhoz, azonban az utazás ismét elmaradt és valószínűleg vasárnap fog megtörténni.

Kormánykörökben úgy tudják, hogy Pasics miniszterelnök az audiencián megbízást fog kérni a királytól a választások kiírására. Olyan hírek is hallatszanak, hogy amennyiben a király nem adna választási mandátumot Pasicsnak, a miniszterelnök benyújtja lemondását. Kormánykörökben remélik, hogy Pasics utja sikerrel jár. Ezzel szemben az ellenzéken azt remélik, hogy rövidesen új politikai kurzus kezdődik.

Radics együttműködik a kommunistákkal

A politikai köröket ismét élénken foglalkoztatja Radics moszkvai utja. Radics már módot talált arra, hogy zagrebi híveivel összeköttetésbe lépjen. Cikkei sűrűn jelennek meg a „Slobodni Dom”-

ban és más lapok is közlik moszkvai nyilatkozatait.

Radics moszkvai kirándulásával kapcsolatban Beogradban az a vélemény, hogy a horvát paraszt vezér teljesen a szovjetkormány karjaiba vetette magát.

A beogradi esti lapok feltűnő helyen azt a hírt közlik, hogy Radics Moszkvában paktumot kötött a szovjetkormánnyal és a szovjet jugoszláviai exponensekkel, Értetüléseiket a Ljubjanában megjelenő „Slovenski Narod” egy római jelentésére alapítják, amely szerint a horvát parasztvezér formális szerződést kötött a szovjetkormány propaganda bizottságával. A szerződés értelmében Radics és a kommunisták a választásokon kölcsönösen támogatni fogják egymást, sőt a Radics-párt választási listájára felvesz kommunisták jelöltjeit is.

A „Slovenski Narod” szerint Radics pár napig még Moszkvában marad, azután Ukrajnába megy. Julius közepén Gensbe fog utazni és ott megtartja a kisebb-ségek konferenciáját, amelyre — a lap szerint — az SHS. királyságból a horvátok, magyarok(?) és a németek vesznek részt.

Davidovics Ljuba, az ellenzék vezére tovább folytatja agitációs utját Dalmáciában. A szombati

Véres verekedés a kelebiai határon

A subotcai rendőrség letartóztatta a verekedés rendezőjét

Az elmúlt napokban véres verekedés folyt le Kelebián, a magyar határ közelében. A verekedés egyik áldozata, Polyakovics Fülöp kelebiai legény sulyos sérüléseivel már napok óta eszméletlen állapotban fekszik lakásán és az orvosok véleménye szerint könnyen halálos kimenetelű komplikációk is bekövetkezhetnek.

A verekedés azzal kezdődött, hogy Voin Lázár kelebiai legény néhány héttel ezelőtt összeszólalkozott Kovacsics József kelebiai földművessel, akit többször arcul ütött. Hétfőn délután Kovacsics barátja, Polyakovics Fülöp több társával az uton találkozott Voinnal, akitől megkérdezte, hogy miért bántotta Kovacsicsot. Voin válaszul botjával kétszer fejbeütötte Polyakovicsot, aki az erős ütések következtében a földre rogyott. Voin ezután sem hagyta abba a verést, mire Polyakovics társai is közbeleptek. Pár perc alatt botok és kések villantak meg a legények kezében. A hatalmas erejű Voin azonban összeverte támadóit, akik közül többen megsebesültek. Voin Lázár a verekedés közben szintén kapott néhány késszurást, sérülései azonban nem voltak veszélyesek és amikor látta, hogy Polyakovics védőmezői szétfutottak, félholtra verte a földön eszméletlenül heverő Polyakovicsot.

A verekedésről csak szombaton értesült a rendőrség, ahonnan Pesics bűnügyi rendőrkapitány és dr. Osztrgonicz Béla rendőrorvos szombaton kimentek Kelebiára a nyomozás megindítására. A kihallgatások befejezése után Pesics rendőrkapitány Voin Lázárt letartóztatta és még a szombati nap folyamán átadta a subotcai ügyészségnek. Polyakovics sérülése életveszélyes.

Érettségi vizsgák

a subotcai kereskedelmi iskolában

A diákok 33 százaléka elbukott

A subotcai állami felsőkereskedelmi iskolában pénteken befejeződtek az érettségi vizsgálatok és az eredményt szombaton délelőtt hirdették ki a jelöltek előtt.

Az érettségi vizsgálaton, amelyet Makszics Száva nyugalmazott középiskolai tanár, miniszteri biztos vezérelt, huszonnégy tanuló vett részt, akik közül tizenhatot érettnak nyilvánított, nyolcat pedig részben póttérségre, részben egyévre visszautasított a vizsgálati bizottság. Érettek lettek: Bücht Mátyás, Horváth János, Horváth László, Mándics Albert, Dragin Svetislav, Sztojkovics Szlavolyub, Löwy József, Weisz Ernő, Bányai István, Liebmann Frigyes, Mamuzsics Katica, Szudarevics Ilona, Lakatos Juliska, Rosenberg Ilona, Ljubibratics István és Pilya Péter. A póttérségre utasított tanulók közül ugyyszólván valamennyien filológiai tantárgyból buktak el és pedig: ketten szerb nyelvből, három franciából, egy németből és csak egy kereskedelmi és váltójogból.

A meglehetősen győnge eredménynek különösen a filológiai tantárgyban — főképpen az az oka, hogy a tanév közepén végrehajtott redukció alapján éppen a kereskedelmi iskola negyedik osztályából elbocsájtották a szerb nyelv tanárát és a tanulóknak hónapokon át nem tartottak előadást a szerb nyelvből. De a redukció nem csak a szerb nyelv tanulásában vetette

vissza az érettségi előtt álló diákokat, hanem megnehezítette számukra az egyéb kötelező nyelvtanulást is, mert az iskolaigazgatóság e redukált tanárlétszámmal nem tudván elvégezni a rendes tanítást, úgy segített a helyzetben, hogy a német és francia tanórkat felére csökkentette le. Mindezekhez hozzájárul az a körülmény is, hogy a tanulók nyolcvan százaléka a ke-

reskedelmi iskola megszüntetett magyar tagozatából lépett át a negyedik osztályba és egy év alatt a legnagyobb ambíció és szorgalom mellett sem tudta rendesen elsajátítani a tanítási nyelvet.

A subotcai állami gimnázium magyar tagozatán ugyancsak Mahsics Száva miniszteri biztos vezetésével, szombaton kezdődtek meg az érettségi vizsgálatok.

Tüntető sztrájkot rendeznek a kereskedők a kormány kereskedelemellenes politikája ellen

Június hó 26-án délelőtt az egész Vajdaságban zárva maradnak az üzletek

A noviszadi Gyárosok és Kereskedők Egyesülete — mint már megírtuk — pénteken délelőtt a noviszadi Lloydban értekezletet tartott, amelyen hosszasan foglalkoztak a vajdasági kereskedők sérelmeivel, az aránytalan adózással, a hitelhiánnyal, a magas vasúti és postai tarifákkal. Az értekezleten elhatározták, hogy június 26-ikán, csütörtökön délelőtt tíz órakor Noviszadon a Szloboda-szálló nagytermében tiltakozó nagygyűlést tartanak, amelyre a Vajdaság kereskedőit, gyárosait, iparosait meghívják. Felhívják a Vajdaság valamennyi kereskedőjét, hogy június 26-ikán, a nagygyűlés napján délelőtt 10 óráig az üzleteiket tartva zárva tartassák jelöl.

A határozat alapján a noviszadi Lloyd csatlakozásra szólította fel a Szubotcai Kereskedők és Gyárosok Egyesületét is. A felszólítás folytán a Szubotcai Kereskedők és Gyárosok Egyesülete elhatározta, hogy csatlakozik a noviszadi akcióhoz és felkéri a szubotcai kereskedőket és iparosokat, hogy csütörtökön, június 26-ikán délelőtt 10 órától délután 2 óráig tartassák zárva tüntetésük jelöl.

„A vadházasság nem erkölcsstelen”

A noviszadi ítélőtábla természetes viszonynak tartja az ágyasságot

Elvi szempontból nagyjelentőségű ítéletet hozott néhány nappal ezelőtt a noviszadi ítélőtábla, mint felebbezési bíróság, egy polgári pörben. Az ítéletben kimondja a felebbezési bíróság, hogy az ágyasság természetes állapot és így nem utközik az erkölcsi feltételek. Az ítélet és annak indokolása, amely jogász körökben nagy feltűnést keltett, túlnő a jogász-probléma keretein és mélyen belenyúl az erkölcsi és társadalmi kérdésekbe, melyek a férfi és nő házasságon kívüli együttélésére vonatkoznak. A bíróság ítéletében az emberi szempontokat, a férfi és nő együttélésének természetes voltát veszi figyelembe s egy markáns mondatban vonja le a konklúziót: *Ami természetes, az nem erkölcsstelen.*

A pör előzményei, amelyekben az elvi jelentőségű ítélet nyugszik, a következők:

V. Lipótné született M. Mária subotcai asszony pert indított anyja, özv. M. Jánosné, született V. H. Krisztina ellen és arra kérte a bíróságot, hogy anyját fossza meg aiai örökségének hasznélvezettől, mert anyja az apa halála óta vadházasságban él és a viszonyból két gyermeke is született. A felperes szerint az anya életmódja erkölcsstelen és így az özvegyi jogok nem illetik meg.

A törvényszék helyt adott a leány keresetének és az anyát megfosztotta a hasznélvezettől. Az ügy felebbezés folytán a noviszadi ítélőtábla elé került, amely megváltoztatta a törvényszék ítéletét és kimondotta, hogy özv. M. J.-né továbbra is megilleti férje hagyatékának hasznélvezete.

Jogász körökben nem annyira az ítélet, mint annak indokolása keltett

nagy feltűnést, mert az Itélőtábla az indokolásban többek közt a következőket mondja:

„Felperes azon az állásponton van, hogy alperes — az anya — férje halála után erkölcsstelen életet élt és így özvegyi jogait el kell vesztenie.

A magánjog szerint a férfi köteles feleségét eltartani, amely kötelesség a férfi halála után sem szűnik meg. Minden európai állam törvénye szerint az özvegy hasznélvezeti joga csak halál esetén, vagy újabb férjhezmenetelével szűnik meg. Az asszonyt a férjétől rámaradt vagyont, illetve annak hasznélvezete megilleti, tekintet nélkül arra, hogy erkölcsösen, vagy erkölcsstelenül él-e. A lopás és csalás nemcsak erkölcsstelen, hanem büntetendő cselekmény és az özvegy még sem veszti el özvegyi jogait akkor, ha lopást, vagy csalást követett el.

Kérdés azonban, hogy a konkubínátus egyáltalán erkölcsstelen-e. Ennek mérlegelésénél a bíróság figyelembe veszi azt, hogy sok katolikus pap él konkubínátusban és mégsem mozdítják el őket állásuktól.

Az is tény, hogy a legtöbb özvegy pravoszláv lelkész vadházasságban él és még sem fosztják meg egyiket sem lelkészi hivatásától.

Eszerint tehát a vadházasságot a társadalom és az egyház is tűri.

Sok egyházi tisztviselő él szintén konkubínátusban, akik nem mondtak le állásukról és nem is mondták le őket.

Erkölszi szempontból a bírák állása a legkényesebb, mégis vannak bírák, akik vadházasságban élnek

és állásukban továbbra is megmaradhatnak. Sem a társadalom nem közösisítette ki, sem az állam szólitotta fel őket, hogy állásukat elhagyják. Ha a vadházasság erkölcsstelen volna, akkor a papoknak és birkknak le kellene mondani állásukról. Ebből világosan következik, hogy

a vadházasság nem erkölcsstelen.

Az egészen természetes jelenség, hogy egy férfi egy nővel együtt él. Az ágyasság természetes viszony, — ami pedig természetes, az nem lehet erkölcsstelen.

A vadházasság is egyik formája a házasságnak, a férfi és a nő rendes házastársi életet élnek, gyermeket hoznak a világra, közös háztartást vezetnek és együtt nevelik fel a gyermekeket. A konkubínátus is házasság, csak nincs törvényesen megerősítve.

Az Itélőtábla az indokolásban azt is kifejti, hogy emiatt a gyermek nem vonhatja felelősségre az anyját.

„Egy francia közmondás — folytatja az ítélet — azt mondja, hogy az anya semmivel sem tartozik gyermekének — és ez a mi társadalmi szokásjogainkkal is teljesen megegyezik.”

Hosszasan részletezi még az indokolás a gyermek és az anya viszonyát, végül kimondja, hogy a fenti indokok alapján a felperest elutasítja keresetével, az anyát meghagyja az özvegyi hasznélvezet jogában.

A noviszadi Itélőtábla indokolása annál feltűnőbb, mert — mint ismeretes — a belügyminisztérium nemrégiben rendeletet bocsátott ki a vadházasság ellen és a rendőrhatóságok mindenütt a rendelkezésükre álló eszközzel eljárnak a vadházasságok ellen. Több helyről a vadházasságban élők kiutasították azon a címen, hogy erkölcsstelen életmódot folytatnak.

Az ítélethez, mint már a per még folyamatban van, kritikát megígyezéseket nem kívánunk füzni.

A veszedelmes villamos

Sorompót kérnek a teherványok

A subotcai fuvarozók irag és szállítók, mintegy itent és ványt intéztek a város feletti, a melyben a sagedutak a vasúti áru-lerakodó vágány mellett részén történt gyakori szerencsétlenségekkel szemben preventív intézkedést kérnek.

A beadvány rámutat, hogy a teherványaudvarról kijövő kocsis, vagy gyalogos csak az utolsó pillanatban veheti észre a villamoskocsit. Ha a kocsivezető előbb is venné észre, az egyetlen rendelkezésére álló eszköz, a csengetés, itt vajmi keveset használ, mert a vasút dübörgő forgalma mellett, a csengést nem hallják. Az ut ezen a kritikusan nagyon rossz, s a kocsis, ha nem akar elakadni, erősebben hajt, s nehezebben tud megállni. Hozzájárul ehhez, hogy itt a villamos pályája is erősen lejtős, s mert a vasúti hid alatt a villamos áram nélkül közlekedik, a kocsivezető kénytelen a legnagyobb sebességbe helyezni a kocsit.

Ezek a körülmények okozzák, hogy a teherványudvar előtt a leggyakrabban fordul elő szerencsétlenség s hogy e héten is Vujkovics J. és Társa fakeskedő egy drága lovát gázolta itt a villamos.

A beadvány azt kéri, hogy a kritikusan ponton vagy sorompót alkalmazzanak, vagy legalább egy jelzőlámpát, hogy vigyázni lehessen, ha jön a vonat. Minthogy a villamostársulatnak is érdeke, hogy az egyre szaporodó kártérítési pereket elkerülje, remélhető, ezt a jogos kívánságot minnél előbb teljesíteni fogja.

Julius 12-re halasztották

a kisanant prágai konferenciáját

Prágából jelentik: Tekintettel arra, hogy Benes csehszlovák külügyminiszter a Népszövetség Főtanácsának genfi konferenciáján tartózkodik és a tanácskozásokat, mint elnök, el nem hagyhatja, a prágai külügyminisztériumban még nem fejezhették be a kisanant Prágába összehívott konferenciájának előkészítését. A csehszlovák külügyminisztérium súlyt helyez arra, hogy már az előkészítő munka befejezésekor Benes személyesen tegye meg a végső intézkedéseket és ezért elhatározták, hogy a prágai kisanant-konferenciát július 7-ike helyett 12-ikére halasztják. A prágai kormány erről már értesítette a jugoszláv és román kormányokat.

A halasztás a konferencia programjára és munkarendjére nincs kihatással.

Megszűnik

a szövetségközi katonai ellenőrzés Benes nyilatkozata a Népszövetség határozatáról

Genfben jelentik: A népszövetségi tanács ülészakánának befejezése alkalmából Benes cseh-szlovák külügyminiszter, aki az üléseken elnökölt, a „Journal de Genève“-ben a következőképpen nyilatkozott:

— A kérdések között, amelyek ezen az ülészakán tárgyalásra kerültek, volt egy olyan, amely igazán nemzetközi és általános jelentőségű, nevezetesen a katonai ellenőrzés kérdése. Eleinte lényeges ellentétek voltak körülé, végül mégis találtunk módot, hogy egyhangulag jussunk megoldásra olyan formában, amely az egész világot ki fogja elégíteni. Már az a tény, hogy a tanács tárgyalta ezt a kérdést, az új idők jele. Miként a „De Jouvenel“ is hangsúlyozta, közel van az idő, mikor a szövetségközi katonai ellenőrzés megszűnik azokban az országokban, amelyek alá vannak vetve és amelyek a pillanat, amikor az ellenőrzés megszűnik a Népszövetségre megy át, kivételes állapotból áttérünk a normális viszonyokra, aminek óriási jelentősége, hiszen ebben külsőleg nem változik, hogy az általános helyzet nagy változáson megy keresztül.

Elintéződött

a jugoszláv-román határvita

Draganescu román ezredes üzleti miatt késett a határrendezés

Vrsacról jelentik: Hosszas halasztás és sok tárgyalás után szombaton végre sikerült teljesen rendezni az utolsó vitás határkérdést is Romániával. Draganescu ezredes, a határkiigazító bizottság román delegációjának vezetője a bukaresti kormány utasítására beleegyezett a Nincsiés külügyminiszter és Emandi beogradi román követ közt létrejött határrendezési egyezmény végrehajtásába. Petkovics ezredes, a jugoszláv delegáció vezetője ennek alapján elrendelte a vitás zóna kiürítését és átadta azt a román hatóságoknak. A megegyezés értelmében a Vrsitol magaslati pont jugoszláv területen marad és a váradi határban levő vitás erdőt hosszabban kettéosztották, ahogyan azt a határ-megállapító jegyzőkönyv részletesen előírja.

A beogradi Politika a határrendezés hírével kapcsolatban megállapítja, hogy Draganescu román ezredes már három hónap óta halasz-

totta az egyezmény végrehajtását, minthogy a váradi erdő kérdésében üzletileg érdekelt volt. Az ezredes eljárásáról értesült Emandi beogradi román követ, aki legutóbbi bukaresti utazása alkalmával jelentést tett

kormányának az ezredes magatartásáról és a román kormánynek érélyes parancsal kellett utasítania a román delegáció vezetőjét, hogy az egyezmény rendelkezéseit hajtsa végre.

Herriot Londonba utazott

A francia kormány hajlandó kiűriteni a Ruhr-vidéket

Párisból jelentik: A Havas-ügynökség jelentése szerint Herriot miniszterelnök szombaton délelőtt a külügyminisztérium kabinetfőnökének társaságában Londonba utazott. Macdonald angol miniszterelnök már csütörtökön elutazott Chequers-be, hogy háborítatlanul foglalkozhasson azokkal a problémákkal, amelyeket Herriot miniszterelnökkel meg fog vitatni. Csak Trower külügyi helyettes államtitkár utazott a miniszterelnökkel és a vasárnapi konferencián a két miniszterelnök egyáltalán nem fog szakértőket belevonni a tárgyalásokba, minthogy a technikai részletkérdések nem is kerülnek sorra. A brit miniszterelnök elő akarja készíteni francia kollégájával a szövetségközi kormányok tanácskozását. A chequersi találkozás nem lesz hivatalos jellegű és nem fog

olyan határozatokat eredményezni, amelyeket a nyilvánossággal hivatalosan közölnének.

A londoni Standard közli Macdonald és Herriot tanácskozásának programját. Eszerint Macdonald elősorsban a Dawes-szerződés végrehajtását akarja megbeszélni a francia miniszterelnökkel. A lap szerint Herriot kijelentette, hogy Franciaország amnesztiát fog adni mindazoknak, akiket a megszállott területeken politikai okokból ítéltek el és ha megfelelő pénzügyi és politikai garanciákat kap a katonai ellenőrzés tekintetében, akkor el fogja rendelni a Ruhr-vidék katonai kiűritését is.

A két miniszterelnök találkozása alkalmával ezenkívül szóba fog kerülni Franciaországnak és Angliának az Egyesült-Államokhoz való viszonya is.

Spanyol népgyűléseken a király lemondását követelik

Alfonz király menekülni készül

Párisból jelentik: Az Oeuvre közli Madridból, hogy több spanyol politikai pártvezér utazott a francia fővárosba, köztük Sacher-Uerga, Alhucemas, és Lerreux republikánus vezér s emiatt

Madrid politikai köreiben nagy az izgatottság.

Lerreux nyilatkozott az Oeuvre egy munkatársa előtt, akinek többek között azt mondta, hogy Spanyolország demokráta köreiben a francia választások eredménye mély benyomást keltett.

A spanyol nép áhítozva várja a szabadulást.

Most sokkal kevesebb köztársasági párt van Spanyolországban mint eddig, de sokkal több a republikánus.

A hírlapíróknak arra a kérdé-

sére, hogy megbízható-e a spanyol hadsereg, azt válaszolta Lerreux, hogy a vasfegyelem a katonaságban elnyomja a köztársasági szellemet, de sok tiszt és igen sok katona kívánja a köztársaságot. Azt is kérdezte a hírlapíró, hogy erős-e Alfonz király trónja, mire a spanyol köztársasági vezér így felelt:

— Akárhány népgyűlésen nyíltan és hangosan követelik a király lemondását.

Alfonz király gyöngé és ingadozó, az események ereje kényszeríteni fogja a lemondásra. Általában beszélnek, hogy Alfonz király egy autót tart készenlétben, hogy szükség esetén elmenekülhessen. Azt hiszem, ez az autó nemsokára parancsot fog kapni az indulásra.

Négy halálos ítélet a Csaruga-pörben

Csarugát és három társát kötél általi halálra ítélték

Kilenc vádlott fegyházbüntetést kapott

Osizijekről jelentik: Szombaton hirdették ki az ítéletet a Csaruga-pörben. Már a kora reggeli órákban nagy tömeg gyűlt össze a törvényszéki épület előtt és délelőtt kilenc órára egészen megtelt a tárgyalóterem előtti folyosó közönséggel. A terembe bejutni csak névreszóló igazolvánnyal lehetett. A törvényszéki épületet rendőrökön vette körül. Ugyancsak rendőrök állottak a lépcsőkön és a folyosókon és minden gyanus embert igazoltattak.

A rendkívüli óvintézkedésekre azért volt szükség, mert a bíróság tagjai az utóbbi időben fenyegető leveleket kaptak, amelyekben halállal fenyegették a bírakat, ha csak egy halálos ítéletet mondanának ki.

Háromnegyed tízkor érkezett meg Markovics Miklós elnök csendőrök kíséretében. Egyenként érkeztek a tanács tagjai és a védők. Ekkor már a terem zsúfolásig megtelt. A karzaton rendkívül sok nő volt látható.

Néhány perccel tíz óra előtt vezetik be a vádlottakat. Csaruga cínikus mosollyal ül helyére és azonnal a karzattal kezd kokettálni. A

többi vádlott komoran néz maga elé.

Tíz óra után pár perccel bevonul a bíróság. Sír csend támad a tulzsfolt teremben. Csaruga kihívóan néz a bíróságra. Markovics elnök feláll és utána felemelkedik helyéről az egész hallgatóság.

Az elnök komor, lassu hangon kezdi az ítéletki hirdetést:

Ő Felsege a kirdly nevében a bíróság bünösnek mondja ki Daniszavlyevics Csaruga Jövö 26 éves vádlottat többszöri rablógyilkosság, négy közönséges gyilkosság, 16 rablás és egy szemérem elleni bünnettben;

Prpics Pavaó 24 éves vádlottat egy rablógyilkosság és három rablás bünnettében;

Mihaljevics Miklós 23 éves vádlottat, egy rablógyilkosság bünnettében;

Seltenhofer Jován 24 éves vádlottat, egy rablógyilkosság bünnettében és

a felsorolt négy vádlottat összbünnettésül kötél általi halálra ítéli.

Suletics Luka 28 éves és Krmpotics Mátó 27 éves vádlottakat husz-

husz évi legyházra. Bojanovics Mátó 29 éves vádlottat tizenhat évi legyházra, Drzkics Markó 28 éves, Kovacsics Károly 25 éves vádlottat tíz-tíz évi legyházra, Trpics Miklós 33 éves és Szirkovics Gyuró 46 éves vádlottat öt-öt évi legyházra. Loncsár Milét és Rupcsics Milét nyolc-nyolc havi börtönre ítélte a bíróság.

Csaruga az egész ítéletki hirdetés alatt mosolygott; a többi halálra ítélt megtörtén hallgatta az ítéletet.

Az ügyész kijelentette, hogy az ítéletben nagyjában megnyugszik, részletes előterjesztésére azonban háromnapos gondolkodási időt kér. A védők semmiségi panaszt jelentettek be.

Németország

csak feltétel nélkül lép be a Népszövetségbe

Marx kancellár nyilatkozata

Londonból jelentik: A Daily Telegraph berlini tudósítója megszólaltatta a német pártvezéreket Németország jövődöbeli politikájáról és a lap mai számában közli dr. Marx birodalmi kancellár nyilatkozatát. Azzal kezdte a kancellár, hogy Németországnak a Népszövetségbe való belépése még nem érett meg a vitára, ez a kérdés akkor lesz akut, ha a Népszövetség minden nemzet, tehát Oroszország számára is lehetővé teszi a csatlakozást és ha a német birodalom hasonló jogkörrel foglaltat helyet a népek tanácsában, mint akármely más állam. Addig nem tehet meg a német birodalmi kormány a belépésre szóló felhívásnak, míg belépését feltételekhez kötik, jogkörét korlátozzák s nem biztosítanak Németország számára állandó helyet a Népszövetség tanácsában.

Ellopták

a drávai hadtestparancsnokság titkos aktáit

Kémszervezetet leplezett le az osizjeki rendörség

Osizjéről jelentik: Az osizjeki rendörség pénteken letartóztatta Krancsics Gyula, Brodarics Lukács és Juszt János osizjeki fiatalembereket, akiket azzal gyanusítanak, hogy Magyarország számára kémkedtek. A nyomozás során megállapították, hogy a letartóztatottak futárokkal katonai természetű jelentéseket küldtek magyar katonai szervezetekhez, amelyekkel állandó összeköttetésben voltak.

Kiderült, hogy Krancsicsék az adatokat úgy szerezték meg, hogy eddig még ki nem derített módon, ellopták az Osizjeken állomásozó drávai hadtestparancsnokság fontos katonai titkokat tartalmazó aktáit.

Krancsics és két társa az osizjeki rendörségen történt kihallgatásuk alkalmával tagadták a súlyos vádat, a detektívek azonban a letartóztatottak lakásán megtalált házkutatás alkalmával megtalálták az eltűnt katonai iratokat. Az iratokon kívül több olyan feljegyzést is találtak a detektívek, amelyek az SHS. hadseregnek a magyar határ mentén való elosztására vonatkoznak.

A rendörség bizonyosra veszi, hogy Krancsicséknak segitötársaik is voltak, akik mint futárok, állandóan átjártak Magyarországra.

A kémgyanus fiatalembereket az osizjeki rendörségről szombaton a noviszádi ügyészségre szállították.

MÜLÁBAK
MÜKEZEK
EGYENESTARTÓK.
SCHÖNBRUNN SUBOTICA
PAŠIČEVA ULICA 5. SZÁM. — TELEFON 2-7

KÖZVETŐ junius 20-tól
péntektől
junius 22-ig
vasárnapig

A DZSUNGEL ISTENNŐJE
3 részben, 30 felvonásban. — A szezon legizgalmasabb filmje.
1. rész:
Az oroszlanok martalóka és a borzalmas hajója
10 felvonásban. Főszereplők Ellnor Field, Truman von Deyl.

APRÓHIRDETÉSEK

Apróhirdetés egy szó 1 dinár, vaslapbetűs és címszó
készenesen számít. Legkisebb apróhirdetés ára 10 din.
Állatkiosztók az apróhirdetési díj felét fizetik.
Előfizetési díj havonként 45 din., negyedévre 135 din.
Kérdésküldésekhez válaszbélyeg melléklendő.

junius 21-től
szombattól
junius 22-ig
vasárnapig

Litka
AZ ARANYHÁLÓ
film-dráma 6 felvonásban.
Főszereplők Julia Serda, Ernst Hoffmann.

LEVELEZÉS

Házassodni óhajtó urak és
hölgyek címét kéri Köz-
vetítő-iroda Subotica, I.
Agina ulica 11. 4541

Férjhez menne fess, 50
éves izraelita özvegy jó
egzisztenciával, szépen be-
rendezett lakással. Meg-
keresés a kiadóhivataltba.
4574

Üveges-segéd, ki a szak-
mában járatos, azonnalra
ajánlkozhatik Kálmán por-
cellánkereskedésbe, Mő-
dos (Bánát). 4644

Tanonc fizetéssel felvéte-
tik. Székely A. férfi-szabó,
Halpiac. 4632

Főmolnárt, tapasztalt szak-
embert, síkszításhoz értőt,
ki a vám- és kereskedel-
mi-örlést perfektül végzi,
mielőbbi belépésre kere-
sek basahidi hengermal-
momba. Ajánlatok fizetési
igényekkel és eddigi mű-
ködési helyük megjelölésé-
vel Berger Márton Vel-
Kikinda címre. 4561

Ui homokbánya. Szerb-
temető-ut. vasuti őrháznál
4657

Fiatal, elvált uriaszony
foglalkozást keres, elmen-
ne pénztárhoz, üzletbe fel-
íródnék vagy idősebb ur-
hoz vagy urnőhöz házve-
zetőnének. Cim a kiadó-
ban. 4616

Intelligens, középkorú nő
keresek házvezetőnének,
ki a szerb, német nyelvet
bírja, szerb vidékre, jobb
fizetéssel. Komoly ajánla-
tot »Szorgalmas« jelígre
kérek. 4654

Maszirozó kerestetik napi
egy órai elfoglaltságra
vagy egy olyan egyén,
kit az ápolásra betanítá-
nánk. Cim a kiadóban.
4609

KÉRJEN

Idol DEDY

CIPŐKRÉMET!
GYÁRTJA:
Prva Jugoslavenska Kemična Fabrika D.D.
NOVISAD

Magános cséplőkazán.
Hofherr és Schrantz—
Clayton és Schuttleworth
gyártmányu, 8 HP-s, 10
légtornyomásos gyári ma-
gánjáró, melynek cséplője
eléggett, teljesen jó karban,
kitűnő teljesítőképességi,
azonnal eladó. Megtekin-
tethő Keczei Mészáros
György vendéglősnél, Sen-
ta. 4640

Gőzmalom, három vago-
nos, modernül berendezve,
vasut mellett iparvágány-
nyal, nagy forgalommal,
torontáli nagyközségben 2
millió dinárért, nagyon
kedvező fizetési feltételek
mellett eladó.
Mintaszőlő, hét és fél hold,
szép uri villával és gaz-
dag berendezéssel, állomá-
shoz közel, Kraljev-
Bregén, minden elfogadha-
tú olcsó áron eladó. —
Bömches közvetítő-iroda,
Bačka-Topola. 4475

Schlager
Subotica
Aleksandrova ul.

**Bőr kupéborondők
táskák, bőrtárcák**
nagy választékban meg-
rendelésre is kaphatók.

Uj háló- és ebédlőbutorok
eladók. Hock asztalos, Pa-
lic. Bővebbet Kmetz-
megálló, Faragó süte-
ményárusnál 4246

8 HP, acélfogaskerekes
magánjáró, komplett csép-
lőgarnitúra, jókarban, ol-
csón eladó. Bodonyi Antal
vendéglős, Csonopljá. 4513

Középkorú gazdag keres-
kedő intelligens, jómodu
hölgyet nőül venne. — Há-
zasodna mérnök, orvos,
ügyvéd, hivatalnok, iparos,
önálló kereskedő, gyógy-
szerész. — Hölgyek meg-
bizásait kérjük. Közvetítő-
iroda Subotica, Agina uli-
ca 11. 4652

Valódi Kina ezüst
RIDIKÜLÖK
mélyen leszállított áron
kaphatók
Ádám ékszerésznél
Subotica, Rudics ul. 12.
Sugár-füszeres ház.

Szobainast keresek vidékre,
ki takarítást, felszol-
gálást és ruhatár karban-
tartását vállalja. Cim a
kiadóban. 4586

Iroda-gyakornok, szerb-
magyar nyelvtudással, fel-
vétetik. Cim a kiadóban.
4656

Tűzőnő azonnalra felvéte-
tik Polgárnál. Vilsonova
ulica 36. 4572

Ezuton keresem komoly
uriember ismeretséget. —
Fiatal, elvált uriaszony
vagyok. Csakis uriembe-
rek levelére válaszolok.
Leveleket e lap kiadóiba
kérek »Budapest« jelígre
4643

Tizenkilenc éves, csinos,
szőke, árva leány férjhez
menne jobb iparoshoz
vagy kereskedőhöz. Hozo-
mánya tizezer dinár és
szép kelengye. Teljes
cimmal és névvel ellátott
ajánlatokat »Házasság«
jelígre a kiadóba kér.
4616

STENICIN
a legbiztosabb hatásu
POLOSKAIRTÓ
Kezelése egyszerű. Kapható
Landauer Drogeria Subotica

FOGLALKOZÁS

Cipőfelsőrész-készítő állást
keres vidéken bárhol, sa-
ját balkaros gépem haszná-
lom vagy anélkül, eset-
leg társulnék. Cim: Bagi
Mihály, VIII., Plitvički ul.
32, fűszerüzlet, Subotica.
4655

Boltiszolga felvétetik Vas-
vári festékkereskedőnél.
4621

Gazdász-kertész, felesége
szakácsné, varrógép-mun-
kát értő, felnőtt lányokkal,
ajánlkozhatnak vidékre, eset-
leg városba. »Gazdász-
kertész« címen a kiadóhiva-
latot továbbít. 4633

**Elkelő biztosító tár-
saság keres agilis,
megbízható üzlet-
szerző tisztviselőket.**
Ajánlatokat »Biztosi-
tás« jelígre a kiadóba
4591

Péktonocot felveszek. —
Kocz Ferenc pékmester,
Horgos. 4568

Jobb házból való polgári
iskolát végzett tanulóleá-
nyok felvétetnek Jelena
női divatszalonban. Jelent-
kezés délután 6—7 között
Aleksandrova ulica 11. Az
udvarban, fényképész mel-
lett. 4531

Gyakornok, ki az állam-
nyelvet perfekt bírja, hely-
béli gyárnál felvétetik.
Cim a kiadóban. 4637

Pénztárnoki, könyvelői,
üzletvezetői állást elfoglal-
na komoly férfi, magyar,
német és szerb nyelvtu-
dással. Leveleket »Kom-
oly« jelíge alatt a ki-
adóhivatal továbbít. 4492

Zöldségárut termelők-
től minden mennyiség-
ben anapi áron veszek
zöldségféléket
ILIJA SÁGI
fűszer és csomoge keres-
kedése Subotica, Husplac.
Telefon 448.

Elsőrendű, perfekt, intelli-
gensebb varrónők felvétet-
nek magas fizetéssel
»Jelena« női divat-
szalonban Subotica, Alek-
sandrova ulica 11, hátul
az udvarban, fényképész
mellett. 4532

Mérlegképes könyvelő
nőlen, magyar, szerb,
német nyelvtudással
elsőrangú referenciák-
kal állást változtatna.
Sz. megkereséseket —
»Jövő« jelíge alatt a
kiadóhivatal továbbít.

»Danica« Industrija cipela
felvesz egy elsőrendű ra-
gasztót és elsőrendű ga-
lanterje és magas női mun-
kásokat. Albina ulica 1.
4589

UJ IPAR! UJ IPAR!

BLONDEL KERETEK

BACHINGER F.
KÉPKERETÉZŐ

Állandó kiállítás!

Subotica, Bene Sudarevičeva ulica 34.

Fűszerkereskedősegéd ju-
lius elsejére állást keres.
Az angró- és detail-üzlet-
ben 10 évi gyakorlatom
van, beszélek magyarul,
németül és szerbül, elfog-
lalnék segédi, raktárnoki
vagy utazói állást. Levele-
ket »Fűszerkereskedő« je-
lige alatt a kiadó továbbít.
4603

Papucsos-segédnek állandó
munkára felvétetnek. Mi-
tyok Mihály, V., Gajeva
ulica 61. 4575

VÉTEL-ELADÁS

Butor eladó lakással
együtt. Tudakozódni a
szerkesztőségnek. 4641

Eladó jó karban levő 1
drb kétrétű síkszita, 1 drb
szívófilter ventilátorral, 1
drb 2-ös számú daratisz-
tító és 1 drb 1500 kilós
hidmérleg zárattal. Haj-
duška-malom, Begejveti-
duradi. 4635

KÖLN I VIZ
„FIFI“
készít
Pintér Gyógyszerár
nagytemplom mellett
Subotica

Ház vegyeskereskedéssel,
háromszobás lakással, a
sarkon, forgalmas helyen,
nagy telekkel, mely más
vállalatra is alkalmas, el-
adó. Cim a kiadóban.
4617

Borbélymunkás, fiatal, be-
léphet azonnal. Sokolska
ulica 2. 4615

Jókarban levő használt
írógépet megvételre kere-
sünk. Brača Goldner Su-
botica, légszekerénygyára.
4565

Gumirádlis, födeles
eladó Palicson,
piactéri üzletében.

Egy jóforgalmu y
és citterem a belt
ics berendezéssel
anélkül eladó. Az
vehető. Cim a ki

ZONGORA
pianinók dus választék-
ban gyári áron, hang-
szerek és alkatrészei
nagyban és kicsinyben
2469 kaphatók
PRÁGAINÁL
VEL-KIKINDÁN.

Előreknár. Megtekin-
tethő cipőkereske-
désnél 11800 4613

nyarabesték 11800 4613

napon a 770, Alt...

ban 770, Alt...

ban 770, Alt...

ban 770, Alt...

ban 770, Alt...

ban 770, Alt...

ban 770, Alt...

A haldokló fascizmus

Az olasz fascizmus haldoklik. Hullámérgézést kapott volna Mateotti holttestétől? De hiszen ez az egészen sajátos képződménye a háború által felkorbácsolt forradalmi nyughatatlanságnak éppen azokból a holttestekből szivta az életet, amelyeket a legvéresebb terror hatalmozott fel emelvényül a tüzzel-vasal konstruáló politika diktátora számára. A szocialista vezérből Viktor Emanuel unokafivérévé fajult Mussolini azoknak a mindenre elszánt és a gyilkot szentté avató arditiknek hathatós segítségével kényszerítette ki magának a *duce*-i hatalmat, akiknek egy különítménye Mateottit fényes nappal elhurcolta és orvul meggyilkolta. A parlament többséget is a nacionalizmusnak ezek a véreskezű szegénylegényei sajtolták ki az olasz népből. Az áldozatok közül miért éppen ennek az egynek, a bestiálisan elpusztított szocialista képviselőnek mártírúma az, amely a fascizmust létalapjában rendíti meg? Hasonló orgyilkosságok hosszú sora kigyózik végig az utóbbi évek ellenforradalmainak történetén és mindegyik csak újabb pillére lett az erőszak építményének, amelyet a jóérzés felháborodása csak mint lenge szélvullat sóhajtott körül.

A válságnak az a forróláza, amelyet a legutóbbi politikai gyilkosság Olaszországban előidézett, csak az európai események belső összefüggésének számbavételével érthető meg. Azóta, hogy Mussolini az alkotmányosság jelmezébe öltöztette a maga féktelen despotizmusát, mélyreható átalakulások történtek a győztesek szövetségének két vezető államában. Angliában Ramsay Macdonald, Franciaországban Herriot tartja kezét a kormánykeréken. Hat éven a jobboldali politika dominált és balkeze bénítóan súlyosodott rá a világra. A nyugati demokráciák föleszméltek a rájuk bocsátott kábulatból és a baloldali politika felé fordulnak, hogy a nemzeti és társadalmi ellentétek kiegyenlítésének szellemében vezessék az emberiséget egy jobb jövő felé.

Ez kongruenciája a francia és az angol politika irányváltozásának, amely a társadalmi és politikai életben és különösen a nagyantant tagjainak belpolitikai változásaira. Azokat az elektromos szikrákat, amelyeket a kormányra került angol munkáspárt és a többséggé izmosodott francia baloldal leadóállomásaival továbbítottak, a legprecízebb felvevőkészülék gyanánt fogja fel a többi nép nyugalmát, békés fejlődést és testvéri együttműködést áhító lelke.

Mussolini eddigi diadalmas előretörését minden ország jobboldali irányzata gyönyörűséggel szemlélte és a fascistavezér módszereinek meghonosításáról álmódzott. Az olasz nép pedig kényszerű beleértődéssel hajtotta fejét a vértől csepegő járomba. Most azonban az Olaszországgal szövetséges Anglia kormányzópártja Macdonald jelenlétében megállapítja, hogy Olaszországban fascista önkény uralkodik, amely a szabadságot és a demokráciát elnyomja. A szocialista Macdonald kitér az elől a megtiszteltetés elől, hogy a volt szocialista Mussolinival tárgyalásba bocsátkozzék. De alapos oka van Mussolininak kétkedni Herriot barátságos érdeklődésében is.

A külpolitikai konstelláció eltörlődése és az Európán átsuhanó friss légáramlat ad fokozott jelentőséget annak a fascista recept szerint végrehajtott politikai gyilkosságnak, amely a diktátort föltűnően idegesítette és az olasz népet vérszjósító forrongásba hozta. Mussolini kiadta a halóságoknak a szigorú parancsot,

hogy a gyilkosság minden részletét derítsék fel és a bűnösöket juttassák a törvény kezére. Érti, tudja, hogy azokkal az eszközökkel, amelyeknek korlátlan uralmát köszönheti, nem boldogulhat tovább. Meg akar szabadulni attól a vérengző feketeseregtől, amely őt vállaira emelte. Véren szerzett hatalmát legalizálni próbálja. De mint a walesi bárdok vértanuéneke Edward felé, úgy harsog feléje az elnyomatlanul vád: Te tetted ezt! Abban az arányban, ahogy az Angliából és Franciaországból átgyűrűző elektromos hullámok erősödnek, ércesedik ennek a vádnak a hangja, míg a demokráciában fölszabaduló

népakarát mennydörgésévé hálalmasodik.

Minden eddigi fascista rémtett számonkérése viharzik abban a fölzudulásban, amely Mateotti meggyilkolása nyomán Olaszországot végigsöpri. Hiába börtönözteti be Mussolini a legközelebbi híveit, hiába tart törvényt ennek az egy gyilkosságnak elkövetői fölött, ezzel a maga ellen felidézett vád lernai kigyójának csak az egyik fejét üti le. A feketeingesek fővezéréstül anakronizmussá avultak, mihelyt Angliában és Franciaországban a demokrácia fölszabadult a reakció lidércnyomása alól.

bm.

Olasz napok

A STARACE

Irta: Baedeker

Nápoly, 1893 április.

Ha Nápoly a leglármásabb város, akkor a Starace-kávéház a lármaváros legzajosabb fészke. Ilyen dörögdelmes zibongásban még sose fagyaltoztunk. A nápolyiak temperamentumossága itt ül leghangosabb orgiáit. Ezek az emberek, úgy látszik, nem szenvednek a sciroccotul, vagy nagyon jó idegeik vannak vagy semminők sincsenek nekik, sőt az étvágyukat se lehet elrontani, valószínűleg azért, mert amugy is vajmi keveset szoktak enni. Olyan láрма, mint e kupolás csarnokban, nincsen sehoh a világon, s talán csak az őserdők indiánjai vagy a *jungle* bestiái tudnának hasonló zajt csapni. De hát honnan veszel annyi indiánt meg annyi vadállatot, ahány nápolyi itt ordít? Együttvéve se létezik annyi indián és sakál...

Ez bizony nem valami élite-hely. Mint ahogy egész Itáliában nincsen egyetlen igazi előkelő kávéház. Van, amelybe az előkelők járnak — s ilyen a Starace is —, de nem tud előkelő lenni, mert e demokratikus országban nem ismerik azt az exkluzivitást, amely minálunk még egyes kávéházakat is »rangban« a többi fölé emel. A kávé csak öt centesimoval lévén drágább, mint a népies Café-kban, az ölnép is ide tódul, s míg az asztalok egy része körül finom urak és hölgyek ülnek, a többi egyszerű emberek foglalják el. A nagy lármát alighanem ez utóbbiak csinálják, s bár szenvedünk a scirocco-tul, nem haragszunk rájuk, mert hiszen nemcsak nagy robajjal, de színes, eleven képpel is szolgálnak a bágyadt szemlélőnek.

Este, mikor a csekély dolgát elvégezte, időgyűlik az egész nagy város, — *tutto Napoli* itt van. Ez a gondtalan nép valószínűleg úgy okoskodik, hogy: pihenés után édes a nyugodalom s itt rajzanak száz- és ezerszámra. A legtöbb a kávéház körül lebzsel, s bizonyos távolságban cirkál és bömböl a fizető közönségtől, de akinek van 30—40 centesimo a rongyos erszényében vagy a szakadozó zsebében, az közeje ül a fényes úri közönségnek, azzal a kedvesen naiv felfelédemokratasággal, amely az olaszt s különösen a nápolyit jellemzi. A legcifrabb közönség ül itt együtt. Herceg és hagószedő, államférfi és házaló, bankár és leánykereskedő, pap és katona, dandy és újsággikkancs, urasszony és cigányleány, munkás és naplopó találkozik itt másutt nem igen látható összevisszaságban. Ez igen látható összevisszaságban. Ez a sokféle emberfajta ide vonzódik, ide kíváncsodik mindnemesek azért, ide hogy egymással találkozzon, de főként mert a napjuk itt van, amely meleg fényével hívja, csalja őket e nagy mulatóba: az idegenek jámbor kolóniája, amely itt fagyaltot szürcsöl, a *Cavalleria* közismert dal-

lamain szórakozik, hagyományos naivitásával ujságot vásárol, amelyet nem ért, meg lávakőből faragott ékszert, meg cipőkenőt, és föltűztitőt (amely piszkít), inggombot, kagylót, furaformájú tengeri állatkát és egyéb »minden háztartásban szükséges, sőt nélkülözhetetlen hasznos tárgy«-at.

A Galleria Umberto e lármája valami egészen idegen »muzsika«, amely nem hallható másutt sehoh. Az óriási csarnok különös akusztikájánál fogva a hang itt elveszti az eredeti timbre-jét, sőt az emberi tónusát is s valóságos bömböléssé válik. A sétálók kiabálása (mert itt bizony kiabál mindenki) olyan, mint egy gyorsan robogó vonatnak a dübörgése. Néhány ezer katona bakanésának a kattogása légyzűmmögés hozzá képest. Legalább így érzi és képzeli a máskor nyugodtabb vidéken élő idegen, aki meleg estéken ide téved. Itt le kell mondani minden társalgásról, hiszen nem értjük egymás szavát, akik szorosán ülünk egy gömbölyű asztalka körül, — s a Mascagni divatos operájának csak minden harmadik taktusa hallatszik át hozzánk, pedig alig negyven lépésre játszik tőlünk a *banda militare*. Még szerencse, hogy, ha már olyan rosszul hallani itten, van mit nézni a villamos fényben: a szomszéd asztalok egyikénél szép halavány nápolyi donnák ülnek, villanó szemekkel (a Vézuv forrósága ég és éget mindenikben), krémszíni arcukon egy férfies, bár kissé álmos, görög vonás, vegyüléke az itáliai tűznek a graeciai nyugalommal, — a legzűjűk, ez a graciózus női fegyver, valami titkos nyelven, előtűnik érthetetlen dialektusban beszél, de én fogadok, hogy vannak itt, akik szótár nélkül is megértik ezt a nyájas dialektust. Ezek az asszonyok is megérik a scirocco-t. Amugy is lomhák és »ingatlanok«, mint a gyalog keveset járó, kocsikázáshoz szokott korzóhölgyek általában, akiknek a förtön kívül legnagyobb dolguk, hogy részt kell venniük a Posilippo délutáni kocsikorzójában (amely egyszersmind szépségverseny), de a scirocco hatása rajtuk is meglátszik, bágyadtabbakká, odaadóbbakká teszik őket. Azt hiszen, az ilyen időszak kritikus lehet rájuk s a férjekre nézve, s az udvarlóknak meg a cisbeokandidátusoknak talán azért nincsen ilyenkor extra-szerencséjük, mert ők is scirocco-sak, s nincsen meg bennük ilyenkor az a vállalkozókedv és férfimerészség, amely a legjobban hódít. Oh, e némberek úgy festenek itt, mint akiknek erősen megcsappant az ellenállóképesége, s ahogy nézem őket, szinte látom rajtuk az ugynevezett pszichológiai momentumot, amely valamely rokonszenves férfi felé hajtja a sóhajukat... E bágyadtságukban is melegen viszonzják a feléjük rö-

pitett epedő pillantásokat s bármily fáradtak, azért elég élénken kacérkodnak. Milyen jó lesz velük találkozni, ha megszűnik az a fojtó érzés, amely a keblünkre nehezedik, s a *Monte Vesuvio* felől majd átszáll hozzánk megint a frissítő *tramontana* s felüdíti édesbűvös csókjaival az erynedt idegeket... Akkor legyen szerencsénk egymáshoz, szép *napolitana*-k!

Egy második és egy harmadik *tavola* körül a Westend-Hotel néhány vöröshajú lady-je meg a Hausser-nagyszálló két orosz hölgye kevélykedik, — ezek már áldozatai az afrikai szélnek, az arcuk szürkébb s a szemük nem oly élénk, mint a múlt héten volt. Szegény beteg madarak, már gögösek is alig tudnak lenni (a göghöz is erő kell!), bágyadt tekintetűk, amely máskor szuverén előkelőséggel szállott el a polgári fejünk fölött, most ránk tapad, talán csak lustaságból, mert most se érdeklik őket, s mert nincs ereje, hogy továbbrepüljön néhány asztalsorral, ahol a válogatott s kissé kirívó olasz eleganciával öltözködő *principe*-k és *marchese*-k ülnek. Körülöttük és körülöttünk pedig egyre nyüzsög, háborog, kiabál a tömeg, — azt hinnéd, forradalom készül, pedig dehogy! a nápolyiak sétálnak, pletykálnak, csevegnek, a mindenesti szórakozásuk után járnak, ez az egész, és nem egyéb.

Menekülünk békésőbb vidékre. De bárhová íuss innen, a *Chiara*-ra, a *Santa Lucia* eleven köpartjára, a *Via di Roma* modern gyalogjárójára, mindenütt ilyen forradalomra emlékeztető állapotot találsz, s a fülsiketítő láрма mindezekben a helyeken nagyobb, mint Nisni-Novgorodban a világvásár legmozgalmasabb napján. Bármily későn tértünk haza a szállásunkra, mindig jóval éjfél után, nem tudunk elaludni, a scirocco fojtogató levegőjét áthasító nápolyi zaj fektette meg ványadt idegeinket. Csak reggel felé merültem álomba, mikor az első tapogatózó élet már mozdulni kezdett az utcákon. De ez vajmi keveset ért. Felálomban is hallani véltem a brutális ostopattogtatást, a kocsikerekek nyikorgását, patkók dobogását, rikkancsok ordítását, a verkit, a tram-ok tülkölését, a szájdobot, harmonikát, gitárt, a mandolinát, hajófütyöt, a *Santa Lucia* dallamát meg a *Funicula*-t... És álmomban dusan terített asztalnál ültem, s a kávéházban látott marchésinák és principessák ezüst- és aranycsészékben hozták elébem a sokszínű fagyaltot, de papiroskanalat adtak hozzá, amely nyomban eltört, amint enni próbáltam vele. És borzasztó szomjas voltam, szerettem volna fagyaltot enni, de az szörnyű kemény volt s a kanál szörnyű puha. Tantalusz kinjait szenvedtem, de nem tudtam se egészen fölébredni, se mélyen elaludni...

BRÓDY LÁSZLÓ:

Bucusu a völgytől

A lábamat a szél serkenti és peccétes parancsolat, énnekem nem szabad pihenni a nyugalom fája alatt.

A vállamon a jövőt hordom, a szeredásban a napot, a völgyben nekem semmi dolgom, ó, völgy, én nem maradhatok.

Nomad lelkem a hegyre kerget járatlan, bizarr utakon. Isten veletek, rózsakertek, füves völgy, árnyas nyugalom.

Tul iszamos, mohos sziklákon, próféták ivadéka én, az Úr szólejtét megkapálom a magányosság szent hegyén.

PRÓZA

III.

Halak nevelője,
tő,
esténként együtt hallgatunk az
összehajló fák alatt,
itt nem kell más prédikáció, a
legszebb csudálat csöndben lenni,
mennyi mindent mond a tő,
ő a dal, ritmus és a szépséges
szegénység,
gőzöst és kalózt sose látott,
kevély halászok ülnek a vizén,
hajnalban vándor rucaraj a riadó
és biztató örömszóvak gyulnak az
esti békadalban,
ó, minek nekem a tegnapi lányos
bánat,
béke veled én életem,
a part ma vérző csipkepart,
almafák és szerelemfák és a bokrok
mind, mind táncterem, hol újult
táncot jár a vér
és a tóból rámkacsintott a hold,
az örültek csöndje kuksol a vízben
és a vízből feljöttek régi holtak,
megannyi álmodott asszonyarc,
a szájuk egyetlen véres folt és
meztelen testét mind felkínálja,
csókos, szerelmes juniusi este,
csak az isten állt lesben az égő
csipkebokor alatt.

Tamás István

A haldokló Módos

Hónapokkal ezelőtt, mikor az SHS
királyság és Románia között kicse-
rélt községek átadásáról volt szó, sü-
rűn volt olvasható, a Temes-folyó
jobbpartján fekvő, négyezernél több
lelket számláló mezőváros neve. Az
április 10-én történt átadás után azon-
ban ismét néma csend telepedett Mó-
dosra. A harmadik impériumváltozást
átélt, legnagyobb részt földművelő la-
kosság a román hatóságok kivonulásá-
val tovább munkálja földjeit és re-
ménykedve várja a dus bánati föld
gyümölcsét: az idejü termést...

De néha megélenkül a főtér és ilyen-
kor zászlódiszt ölt e városka: a ver-
seci »Szokol«-egyesület vendégszereplő
tagjait várják. Zöld galyakkal díszített,
hatalmas diadalkaput ácsolnak, a ka-
tonazene térzenét ad. Momcsilló Nincsi-
cs külügyminiszter fogadtatására készül-
nek.

A külügyminiszter autóját a suplyai
svábok föltartották utjában, panaszait
adták elő a Kulturbund felosztása
miatt. Taracklövés jelezte a külgy-
miniszter autójának a faluba érkezését;
a diadalkapu előtt, Torontárvármegye
alispánja kíséretében érkező külgy-
minisztert Alekszits Iván szerb esperes-
plébános üdvözölte. Nincsi-
cs köszönte meg az üdvözlést. Este ban-
kett volt a tiszteletére a nagy kávé-
házban

*

Amikor ezek az ünnepélyességek el-
mulnak, ismét csend ereszkedik a vá-
rosra. A kereskedők a boltajtóban áll-
va várják a vevőket, akik azonban
nagyon gyéren jelentkeznek. Egyes üz-
letek küszöbét napokon keresztül nem
lépi át vevő. Kihalt ez a nem is olyan
régén oly élénk, forgalmas városka.
Idegeneket nem is látni. Utazók cso-
portonként jönnek; portékájukat kínál-
ják: de nincs aki vegye. A román ha-
tóságok kivonulása után, ahogy az új
határvonalat megállapították és Módost
elvágták környékétől, Módos haldok-
lik...

*

A nemrég még negyvennyolc köz-
ségnek telekkönyvi lapjait őrző telek-
könyv, továbbá a járásbiróság, az
adóhivatal nem működik. A románok
kivonulása után ittmaradt nem szerbajku
tisztségviselőket még nem vették fel: a
Zombolyáról ide költözött hivatalok

teljes személyzettel jöttek be és az
ittmaradt személyzetre nincs szükségük.

*

Módoson letört minden élet, vállal-
kozási kedv és a nagyjövőjü bánati
városka unott letargiába süppedt.
Valamikor gócpontja volt a környék-
nek, a falu népe ide özlött és vidám
forgalmas élet zajlott az uccáin. Ma?
Süket csönd, nagy, fájdalmas elnému-
lás mindenütt. Ugy a kereskedelmi
mint a kulturális téren pangás és ha-
nyatlás. Egyszerre szakadt meg körü-
lötte az élet és Módos, népe most
kétségbeesett, veritékes erőfeszítéssel
igyekszik új talajt és új környékét
találni magának, hogy folytathassa

hosszu éveken át oly boldogan virá-
gó dolgos életét.

Szomorú képet mutat egyelőre ez a
kis bánati város... A sétatéri fák ár-
nyékából komoran nyulik ki a köz-
ségháza, ahonnan Gityu bíró és Po-
zovejich főjegyző intézi a tetszalott
község ügyes-bajos dolgait.

Most készülnek az építendő polgári
iskola tervrajzai; a napokban kezdik a
villanyvilágítás hálózatát építeni és ta-
lán... talán mégis vissza lehet vá-
rszolni a régi Módost, azt a Módost,
ahol hatvan évvel ezelőtt már heten-
ként nyolcoldalas magyar-német újság
terjesztette a szerb-sváb-magyar test-
vériség eszméjét.

Liptay.

Tengerparti képek

A dalmáciai kék barlangokban

A kattarói öböl legszebb termé-
szeti csudája ez a három kék bar-
lang, amely Zelenika mellett —
mint pompás és misztikus isteni
építmény — bámulatba ejti a tenger
és a természeti szépségek imádó-
ját. A világ leghíresebb kék bar-
langja Capri szigetén van, ahová
távoli országokból járnak csodát
látni az utasok és csak kevesen
tudják, hogy a jugoszláv tengerpart
három kék barlangja sok tekintetben
még felülmúlja a Capri-szigetén le-
vő kékbarlangot. Kevés a rendelke-
zésre álló szó, gyenge minden jelző
ahhoz, hogy érzékeltetni lehessen
azt a fenséges, csudálatos érzést,
ami ezeknek a tengerparti barlan-
goknak a mélyén lesz urrá felettünk.
Kara-dzsiu barlangoknak nevezik
ezeket a misztikus sziklába furt ten-
geri templomokat, amint hogy sok
mindennek török neve van itt még
ma is. A törökök nevezték el egy-
kor ezeket az üregeket a fekete ör-
dőg barlangjainak és a név olyan
találó, hogy a nép máig se talált
megfelelőbb elnevezést.

*

Hajnali három óraker indulunk a
zelenikai Hotel Pension molójáról,
kis vitorlás-csónakkal a kékbarlan-
gokhoz. A kormányánál maga a szál-
loda tulajdonosa ül, Magyar Ador-
ján a neve és udvarias készséggel
kalauzolja maga vendégeit a kör-
nyék látnivalóihoz.

Néhány evezőcsapás és az öböl-
ből a duzzadó vitorlák gyorsan rö-
pítenek ki bennünket a nyílt tenger
felé. A hajnali derengésben kibonta-
koznak a Zelenika melletti római
kolostor régi falai, Castelnuovo he-
gyei, majd keletről, mint csodálatos
arany glória küldi le sugarait a vég-
telen víztükörre a felkelő nap. Nap-
felkelte a tengeren: szépség, mámor,
gyönyörűséges minden, amit halle-
lujázó örömmel fogadunk... Kes-
keny kapu vezet ki az öbölből a
nyílt tengerre és a távolodó Cumbor
repülőgéphangjai, Portorose most
ébredő kis házai után már csak régi
várakat és kaszárnyákat látunk
az öblöt szegélyező hegyeken. Az
ébredőt fújja egy magános kürt
és bácskai meg bánati katonafiúk
— ezek szolgálnak itt — sorakoz-
nak a hegyoldalon.

*

Az öböl szelid ringatású hullámai
után hatalmas zugással köszöntenek
a nyílt tenger tajtékzó hullám-
hegyei. A Mamula-sziget régi várá-
val és kápolnájával az utolsó em-
berekétől lakott pont és amikor ezt
is elhagyjuk, csak a végtelen ten-
ger van tétován bámuló szemünk
előtt. Hárman vagyunk a kis vitor-
lásban, a tenger viharos és haragos
hullámai dobálják a csónakot,
amelyből két utast egy sziklás, la-
katlan partra már előbb ki kellett
tennünk, mert nem bírták el a hullám-
verést és betegesen várnak most
meg bennünket, mint modern Ro-
binsonok, amíg visszajövet újra fel-
vesszük őket. Jack London népsze-

rü regényei jutnak az eszünkbe,
amikor a háborgó végtelen tengeren
magunkra maradunk a kis vitorlás-
sal: félelmetes, hatalmas sziklaszir-
teken ijesztő magasságban csap-
kodnak a hullámok és megtörve,
fehér-tajtékosan buknak vissza a
vízbe. A végtelen csendet félelmissé
teszik a bömbölő, hatalmas hullám-
ok innen, ebből a kis vitorlás-
csónakból ezerszer jobban megta-
nuljuk tisztelni és félni a Tengert,
mint valami hatalmas gőzhajóról.
Biztos kézzel kell itt kezelni a kor-
mányt, mert ha tulságosan közel
kerülünk a sziklás partokhoz, a
hullámóriások pozdorjává törnek a
kis csónakot a félelmes szirteken.
A hullámok haragos, mennydörgés-
szerű robaja tölti be a korareggel
hangulatát és hullámhegyre föl, hul-
lám völgybe le, imbolyog velünk vi-
torlásunk.

*

Hét óraker vesszük észre az első
kékbarlangot. A sziklás, óriásma-
gasságú szirtekben egy kis nyílás,
mögötte misztikus sötétség és a
tenger vize hangosan csapkod be a
kis ajtószzerű nyíláson. A bejárat
mindössze talán három méter szé-
les és olyan alacsony, hogy le kell
feküdnünk a csónakban. A vitorlá-
kat be kell vonni, mert nem férné-
nek be a hasadékon, az evezőket is
be kell húzni és a kis csónak ma-
gárahagyva a hullámokkal sodródik
be a barlangba. Kék barlang a ma-
ga tökéletes valójában, kisebb, de
sokkal szebb, mint a Capri-szigetén
levő. A sziklák, a mennyezet csepp-
kő-képződményei és a tenger vize
azurkéken ragyog és ebben a kék
világításban tündököl minden. Mel-
lette a második barlang, amely vi-
szont nagyobb a Capri-sziget híres
barlangjánál. Ugyancsak kék ref-
lektorszerű sugarak festik meg ezt
a sziklába vájt barlangot is, amely
jóval nagyobb az elsőnél. Hatalmas
nyíláson evezünk be és ijedt ten-
geri feccskék röpülnek fel előttünk
az evezőcsapás zajára. Kék színben
csurog le a víz az evező-lapátokról
és szinte megnémulunk a csodálko-
zástól, amikor a barlang falait szem-
ügyre vesszük. Ezt a szinompát,
ami itt elkápráztat bennünket, nem
tudná visszaadni a legnagyobb fes-
tő sem. Halványkék, fengerzöld, ok-
ker-sárga, téglavörös, ibolyaszín és
kárpit-bordó színek váltakoznak a
sziklafalon másodpercenként és fe-
lettünk csodálatos alakú cseppkő-
képződmények, virágok, fák, emberi
alakok művészién kiformált kontur-
jai, az ezerféle színben játszó fala-
kon pedig olyan csodálatos képző-
dmények, amelyek a legdrágább
euzin-vázákhoz és szobrokhoz ha-
sonlatosak. Szinte kedve lenne az
embernek letörni egy darabnyit eb-
ből a sziklafalból és vinni haza a
vitrinjébe, amelynek bizonyosan
a legpompázóbb díszé lenne...

Leghatalmasabb a harmadik bar-
lang. Ide csak levett kalappal, fő-
detlen fővel volna szabad belépni,

mint templomba. Mert olyan ez a ten-
gerparti sziklába vájt barlang, mint
a legfenségesebb hatású templom.
Emberi kéz, az építészet legtokéle-
tesebb raffináltsága nem tudott még
ilyen hatalmas és magas boltozatu
templomot emelni, mint itt a termé-
szet szeszélyes művészi ereje. Alig
látni fel a fölöttünk fenségesen és
félelmetes magasságban emelkedő
sziklaboltozatra, amelyen képviselve
van minden színárnyalat. A termé-
szet magasztos temploma ez és áhi-
tat fogja el a szemlélőt, amikor len-
a kék víz, fenn a hatalmas szikla-
építmény és benn, mélyen, egy szü-
kebb nyíláson túl, a misztikus, feke-
te, mély barlangszáj tárul a tekintet
elő. Benn az első percekben semmit
sem látni, csak negyedóra múlva
szokja meg a szem a homályt és
lassan bontakoznak ki az ötven mé-
ter mélységben bevezető sziklafalak.
A barlang legmélyén egész sekély a
víz és finom homok simul a lábunk-
hoz, amikor a csónakból a vízbe ug-
runk.

A legszebb talán a visszapillantás
a barlang bejáratához. Az üreg nyi-
lása innen a távolból olyan, mint az
alagutak messziről nézett bejárata,
mögötte napsugaras, vakító világos-
ság és közel a nyíláshoz két hatal-
mas, a tengerből magasan kiemelke-
dő szikla. Kin a morajló hullámok
és a napsugarak csodás opálszín-
ben megtörve úgy játszanak gyors
vibrálással a sziklafalakon, mintha
reflektor küldené be őket. Bent feke-
te sötétség és a denevérek panaszos
nyögése... Nem lehet betelni ezzel
a látvánnyal és nincs Reinhardt,
se más rendező-zseni, aki ilyen szín-
padi díszleteket tudna elgondolni...

*

A Természet örök és itt termé-
szet-imádóvá kell lennie a legpogá-
nyabb pogánynak is.

László Ferenc.

Nyári divat
az olimpiád jegyében

— Párisi levelek —

A nyári divat nagy konjunkturát te-
remtett a francia gomb- és ruhák-
Majdnem az összes modellek hos-
gombokkal vannak díszítve. Zöld pi-
vagy kék az uralkodó gombszín azo-
ban mindig kontrasztban van a ruha-
nuszával. Vagy elől, vagy hátul
cat gombot visel a divatos párisi
azonban csak egy sorban, tarka
fonállal a ruhára varrva. A gomb-
jalitból, szaruból, vagy gyöngyházból
valók. Főként az utóbbiak vannak en
vogue. Főként az utóbbiak vannak en
gá kidolgozott gombok díszítik és Poi-
ret legutóbb avval lepte meg híveit,
hogy egy revü keretében bemutatta
legújabb kreációját: egy egyszerű ru-
hát, amelyen azonban a gyöngyház-
gombok ezrei láthatatlanná tették a kel-
me színt.

A struccmadár is ismét divatos lett.
Egyaránt viselik a ruhákon, kalapokon,
cipőkön és napernyőkön. A keztyük
szintén ismét hosszúak, a gomb termé-
szetesen nagy szerepet játszik. A csuk-
lótól a felső karig terjednek a kicsiny
gombok. Így a keztyű felvétele nagy
munkát okoz a párisi divathölgyeknek.
A nyári divatról egyébként meg lehet
állapítani, hogy az olimpiád jegyében
áll. A már elavult monogram helyett
a hölgyek az olimpiád jelvényét hord-
ják. Az öt gyűrű, amely az öt világ-
részt jelképezi, mindenhová be van hi-
mezve. A divat apróságairól beszámol-
va, nem szabad megfeledkezni arról,
hogy immár nemcsak a kicsiny ölebek,
de bájos tulajdonosnők is nyakszalagot
hordanak.

Páris ma az olimpiád mámorában
uszik, az uccán, villamoson és a szaló-
nokban mindig és mindenütt csak az
olimpiád az egyetlen aktualitás és csak
természetes, hogy a divat is kapva-
kapott rajta és a párisi divat ma az
olimpiád jegyében ndult.

Tere-fere

Hölgyeim új foglalkozás! Új foglalkozást találtak ki a nőknek, amit itt sietünk közzé olvasóinkkal. A kitaláló, vagy feltaláló egy gioevrai egyetemi tanár.

Az új foglalkozás neve: tájékoztatónő. Miben áll ennek a foglalkozásnak a mivolta?

Nem szabad tréfázni, vagy rosszra gondolni: a tájékoztatónő nem idegenvezető az életben, vagy a muzeumokon keresztül, sem pedig örangyal, ki a megtévelyedettek helyes ösvényre vezénylni. Rengeteg éleslátással kell rendelkeznie, s hivatása az, hogy pályát válasszon azok számára, akiknek még nincs pályájuk.

Az emberek sokat törnek a fejüket, hogy mik legyenek: legtöbbjük első ifjúságukban választják pályájukat, mely egész életüket eldönti, de többnyire jelentéktelen, majdnem véletlen körülmények folytán.

Az amerikai tanár azon a véleményen van, hogy a nő igen alkalmas kipuhatólni a serdülő ifjúság szellemi képességét és hajlamát, tájékoztatni őt, hogy milyen pályára lépjen. Ennélfogva intézetet alapított, melyben kizárólag ilyen tájékoztatónőket képez, kik majd megmondják a többieknek, hogy milyen pályát válasszanak.

Ezután csak a férfiaknak kell pályát választaniuk. A nőknek nem kell. Ők a pályaválasztó pályára lépnek.

Az égi reklám titka. Tudjuk, hogy ma már az égboltot is reklám-célokra használják. Repülőgépek füstfelhőkkel írják fel a kék azurra az egyes nagy cégek diadalát.

Londonban a mostani kiállításon szintén aviatikusok teljesítik a reklám-szolgálatot, amerikaiak, angolok, svájciak és franciák, vagy husz.

Ezeket a pilótákat külön kiképzik erre. Eleinte papírlapra kell leírniuk a betűket, visszakézből, hunyt szemmel. Majd kerékpárra szállnak, melynek hátsó kerékéhez egy kis viztartály van erősítve és a kocsitra kell betűket rajzolniuk vizel. Csak aztán engedik fel őket repülőgépen a levegőbe, három ezer, négyezer méter magasságra és itt egy alkalmas készülékkel megvizsgálják, hogy kedvező-e a kísérletre a légköri viszonyok. Aztán kinyitják a füsttartály szelepét, mellyel betűket írnak a levegőre, ami nem tűnik semmi dolog. Sokat kell bajlódniuk, míg sikerül, s a közönség előtt is mutogathatják magukat.

Amint ir, a pilóta, minden figyelmeztetés van: vezetnie kell a gépet, a nyomán, figyelnie kell hat műszertől, s ezentúlván ellenőrizni, hogy a betűk szabályszerűen íródnak-e.

Mégis csak a jobb írni az íróasztalnál.

Mikor Vilmos császárt megverték.

Most láttam napvilágot Ward ur hölgy emlékiratait, ki 92 éves, egy hírneves angol rajzoló édesanyja s hosszú életéből epizódokat mesél el, többek közt Viktória királynéről is.

Viktória királynőnek tudvalevően unokája volt Vilmos császár. A császár mint kisgyermekkorában elment Vindsorba a nagyanyjához. Állítólag már ekkor mutatkozott önféjsége, akaratossága.

A királynő-nagyanyó egyizben észrevette, hogy nem üdvözölte azt a híres zeneszerzőt, ki belépett a terembe. Ráparancsolt, hogy köszönjön neki, illedelmesen. De a tulhabzó gyermek füle mellett engedte el a nagyanyai szózatot.

Erre a királynő vállonragadta őt, de a kis fiu még mindig nem puhult. Pár pernyi vita után Viktória királynő egy szomszédos szobába vezette őt, ott alaposan elpáholta, visszavezette a zeneszerzőhöz, ki előtt most már udvariasan meghajolt. Ettől a naptól kezdve Vilmoska rendkívül tisztelte a nagyanyját.

Különben Viktória királynő nem értette a tréfiát. Tulajdon gyermekét is így nevelte. Sőt — amint olvassuk — a lábával is megfenyítette őket.

— Egy napon — írja Ward asszony — a gyermekek nagyon zajongtak és a saját szememmel láttam, amint nekik támadt a lábával. A kicsinyek egy szempillantás alatt a sarokba menekültek és rend lett. A királynő nevetve mondta nekem:

Remélem, Ön is így nevei a gyermekeiket...

Borbély a képviselőházban. Az új francia választásokon 145 ügyvéd, 32 orvos jött be a képviselőházba, azonkívül egy borbély is. A híres Figaro szocialista képviselő és Brigaultnak nevezik.

Ez a borbély a választások előtt minden reggel borotválta a helyi kommunis-ták legdühösebb szószólóját. Ez azonban cserbe hagyta őt: más borbélyhoz ment és fellépett ellene — kommunista programmal.

A borbély bosszúja meglepő volt. Az Indre-et-Loire helyiségében a falakra plakátokat ragasztott s volt vendégét így jellemezte:

— Elvtársak, nézzetek erre az alakra! Nézzétek meg borotvált és puderes arcát! Ez munkás? Nem, ez egy semmittevő here, ez egy piperkőc! Hurrogjátok le, ha beszél.

A falragasztnak meg is lett a fogantatja, amennyiben a kommunistajelölt megbukott. Győzelme után pedig a szocialista borbély az alábbi hirdetést tette a helyi újságokba:

— Segédet keresek az üzletembe, miután képviselőnek választottak meg s magam nemsokára át akarom adni az üzletemet.

A képviselő borbély méltatlannak találja becsületes mesterségét a honatyaságához. Ciocinnatus valaha az ekét nem hitte összeférhetetlennek a magas politikával.

Sarah Bernhard városa. Mussolininek már van városa. Most arról kapunk hírt, hogy Sarah Bernhardt, a nemrég elhunyt francia színésznő is kap egy egész városrészt, Páris déli részén a Chatillon síkság és a Fontenay völgy között.

Ilyen nagyszerű módon alig hódoltak még művészek. Négy millió frankkal járul hozzá az a mozgalom is, mely olcsó házak építését tervezi. Az épüldő

városrész híres helyen lesz: 240 hektárnyi pompás parkban, melyet százados tölgyek, hársak, platánok árnyékolnak.

Ezt a városrészt majd négy és hatszobás lakásokból álló házak alkotják, melyeket olcsó pénzen adnak ki, főképp szellemi munkásoknak, úgy, hogy a művészek és írók előnybe részesülnek. Csend, béke fogadja őket itten.

A városrész megalapítói között ott van Henri Bergson a filozófus és Sardounak a drámaírónak a fia.

Miért nem házasodnak a férfiak?

Több hónap óta folyik a francia sajtóban a vita, cikkeiben, körkérdésekben: miért nem házasodik a modern ember?

A vita során érdekes vélemény alakult ki. Legtöbb hozzászólónak az a meggyőződése, hogy a házasság csődbejutott és ezen a téren javulás nem is várható, mert a társadalom sohasem tér vissza a multhoz. Az okok, melyek a férfiakat a házasságra birták, ma már eltűntek.

Különösen érdekes egy francia írónak, Castone Rageotnak a felfogása:

— A házasságot — írja — a nő érdekében létesítették. A férfiaknak nincs rá feltétlen szüksége. Mindaz, amit a törvényhozás a nő javára tesz, mindaz, ami hozzájárul a nő emancipálásához, kárára van a házasságnak. Minél inkább javul a nő társadalmi helyzete, annál kevésbé van szüksége védelemre, annál kevésbé érzi a szükségét a férjhezmenésnek. Ugyanakkor pedig a férfi egyre kevesebb csábítást érez, hogy elfogadjon egy olyan intézményt, melyben előjogai mindig inkább kisebbedik és felelőssége mindig inkább növekedik. A nő joga pedig mindig nagyobblesz. Követelése feltétlen helyeslendő, de ez megemissíti a házassághoz való igéjét is.

Nézete szerint a házasság megint akkor jönne divatba, ha a nő jogait megnyírtálnák, szabadságát, önállóságát elvennék tőle, ami azonban manapság már lehetetlen.

Adalékok a vajdasági magyar színészet történetéhez

Szuboticán 1876-ban játszottak először magyar színészek

Husvétii számunkban ismertettük azt a lelkes kezdeményező és uttőri munkásságot, amelyet a vajdasági szerbek a szerb színészet kifejlesztésére és föllendítésére folytattak. Az alább kezdődő cikksorozatban a vajdasági magyar színészet történetét vázoljuk föl a történetírók közlései és egykoru föllegyzések alapján.

I.

Subotica

A hivatalos kimutatás szerint Suboticán 1820-ban hangzott el az első magyar szinpadí szó. Megállapítható azonban, hogy már jóval előbb jár Suboticán magyar szin-társulat, a Kelemen Lászlóé, mely tudvalevőleg 1790-ben alakult. 1796 június havában Kelemen László uttőri színészei a német színészet nyomása alatt feloszlatták társulatukat és elkerülnek Suboticára. Ekkor játszik itt már magyar szin-társulat. A kirándulás természetesen csak néhány napra szólt.

1818-ban a gimnázium épületében kaptak szinpadot a társulatok. (Magyarország Vármegyéi II. 557. old.) 1820 nyarán a híres Kúenyi Kocsis Dávid jár Suboticán. Tagjai közt találjuk: Láng Adámot, Szentpétery Zsigmondot, Abday Sándort, Bartha Károlyt, Mészáros Jánost, Nagy Károlyt, Farkas Józsefet, ifj. Láng Lajost, Pály Eleket, a kitűnő tenoristát, Sikoja Sándort, Mészáros Jánosné, Vajna Eleknét, Déryné, Vársárhelyi Károlyt, Szilágyi Pált. 1824-ben újra lerándulnak magyar színészek, a Horváth József és Komlóssy Ferenc székesfehérvári társigazgatók kitűnő társulata, kik között ott szerepel a legnagyobb magyar tragikus: Pergő Celesztin, továbbá Székely József, Farkas József, Balogh István, a későbbi népszínműíró, Vitéz György (Csokonay rokona), Gaál Mihály (híres

gyalogló), Telepi György (festőművész is egyben), Székely Szmén Borbála, Székely Zsuzsanna, 1825-ben ugyanők kapnak meghívást. Ekkor »a lelkes hazafiak nemcsak, hogy szívesen látták a Társaságot, hanem az iránta való szíves hajlandóságból hathatós közbenjárásokkal egy alkalmas Játszóhelyet készítettek viszonti odamenetelre«. — (Könyves Máté: Játékszini Kozsoru, Pest, 1836.) 1826-ban ismét ez a társulat kap meghívást. Ekkor a Nagy-féle bálteremben nyílt meg a színház augusztus hó 24-ik napján. Első darabjuk: »Az öröm oltára«, — írta: Komlóssy Ferenc. Ezt követte Kistalu'y Károly »Kelemen Simon«-ja, melyhez Arnold György írta a zenét. (Hazai és Külföldi Tudósítások, 1826. 19. szám.) Az egykoru tudósítás így ír a színházról:

»— A zenét egy rekeszték választotta el a közönségtől, e mögött volt a játék piaca; jobbról két öltözőszobával. Egyik a feiárszemélyek elkészülésére, a másik a férfiak számára«...

1827 július 2-án újra Kúenyi kerest fel a várost, csak hogy most már új névvel: »Erdélyországi énekes társaság« címmel. Első előadásán a »Szevillai borbély« című operát adják, nemsokára pedig a »Büvös vadász« című opera van műsoron (július 23-án.) A társulat 26 előadást adott augusztus végéig. Tagok voltak: Szerdahelyi József, a kitűnő énekes, Szilágyi Pál, Udvarhelyi Miklós és neje, Pály Elek, Heinisch József karmester, Konti Károly (énekes), Simonty György, Szentpétery stb.

1831-ben újra találunk szin-társulatot Suboticán. December 30-án kezdi meg előadásai sorozatát Abday Sándor az »Árulás és szerelemi-

föltés« című színművel, amiről érdekesen tudósít az akkori kritikus-levelező:

»Minden tag vetélkedve magával s' a' mellette lévőekkel, igyekezett mindent feljűl mulni és tsak a' legszemesebb figyelem tehette azt, hogy maga Abday Sándor és Bőszörményi Johanna nyerjék meg különösen a' fényes Nézőknek tet-széseket«... (Hazai és Küll. Tudósítások. 1832 Boldogasszonyhava 14. napján.) Abday társulata négy hónapig játszott Suboticán. 1832-ben ismét Kúenyi kap játékgendélyt és nagy sikert arat az akkor már országihírt primadonnájával. Dérynével. De a többi tag is kiváló volt. Szentpétery, Pálné, Gaál Mihály, Kántorné, Landvayné, Parázsoné... mind a legfényesebb nevek a magyar színművészet történetében... Kúenyi tehát jól számított, amidőn a legjobb erőket igyekezett maga köré gyűjteni. 1833 január, február, március és április havában — változsképen — újra Abday társulata játszik Suboticán. 1835 március 21-én színre kerül Shakenpeare: »Lear király«-a elsőrangú szereposztásban. (Honművész, 1835 I.) 1837 december 9-én először játsszák Suboticán »Hamlet«-et. (Honművész, 1836 II.)

Ezenközben természetesen sok tanácskozás eredménye, az, hogy 1848 március közepén letették az épület alapkövét, miután »Fekete sas« vendégfogadó alkalmatlannak bizonyult színház céljaira. Közben azonban a forradalom viharai elsöpörték a mozgalmat és az állandó subotici színház felépítése csak hat év mulva következett be.

1854 december 16-án avatták föl az állandó színházat Suboticán. »Kik az új színházat látták, nem győzik eléggé magasztalni. A közönség ezuttal természetesen igen nagy volt, — a páholyi közönség fényessége azonban mindenkit meglepett« — írja mámorosan a Hölgyfutár. (1854 december 22.) Az új színház első felavatásul báró Jósika Miklós »Két Barcsay« című drámáját tűzte ki. Igazgató ekkor a vidék legjobb híri vezető embere volt: Latabár Endre, a legvagyonosabb direktorok egyike. Tanult fő, világiátott ember, maga is író és zeneszerző. A megnyitón a Nemzeti Színház két kiváló oszlopa: Szentpétery Zsigmond és Egressy Gábor is részt vett. Latabár azon volt, hogy a színészetet jobban megkedveltesse a közönséggel. Ez sikerült is, mert — mint az egykoru jelentések igazolják — 1855 május haváig egyhuzamban játszott. — A színház a város egyik legszebb épülete. A színházban volt 3 sor páholy, számos zártszék, földszinti és karzati ülőhelyek (433 ülő.) A díszleteket Telepi György, a Nemzeti Színház festőművész-színésze készítette.

Ez évben (1855) vendégképpen fellép Komlóssy Ida, Szigeti József és Jókainé Laborfalvy Róza, 1857 november havában báró Rudics kiesz-közölte, hogy a Nemzeti Színház több jelese »vezérművészek« szer-ződjék Suboticára. (Rakodcsay Pál: »Egressy Gábor és kora«, II. kötet, 236. old.)

1879 december 16-án megünneplik a színház 25-éves jubileumát. Igazgató: Temeskáry Lajos. Előbb a Hymnust, ezt egy prológuis követi, — melyet ez alkalomra Jámbar Pál írt és Temesváry szavalt el. Ezután egy allegorikus kép következett. A balesoportozat felirása: »Hass. — 1779. — (a királyi városok közé emelkedésének szimbóluma) Alkoss! — Jobb felől: »Teremts. — 1854 — Építs!«... Középen: »Az önértzet és az utókor emlékezete és áldása« felírás. A képet Fehérváry Ottó rendezte. Ezt követte Szigeti József »Becsületszó« című vigjátéka, végül a »Hunyadi László« opera III. szakasza. — (Színészeti Közlöny, 1879 — 9. szám közlése és Pesti Hírlap, 1879 december 30.)

1880-ban Erdélyi Marietta, a jeles primadonna az igazgató. — 1884-ben a legjobb nevű direktorok egyike nyeri el a színházat: Mosonyi Károly, őt követi 1885-ben Tóth Béla. Ugyanez év május havában Ditrői Mór megalakítja a »Thália Szövetkezet«-et. Ez újabb kortól kezdve a suboticei színház a legelső színházak nivóját jelenti, mindig elsőrangú társulatok kapnak engedélyt (Pesti János Lajos. — Nádassy József stb.) 1904 december 17-én eléri fennállása 50 éves jubileumát, amidőn Molnár Gyula pályanyertes munkája kerül színre »Névtelen hősök« címmel.

1915 március 11-én leégett a suboticei színház.) A kár egynegyedmilió korona volt. 1915 november 18-án megnyílt az új színházi terem a »Tiszavirág« című operettel. Az Országos Színészegyesület megbízásából ez alkalommal az ünnepi beszédet Topolcsai Dezső mondta el.

Erődy Jenő.

Vajdasági parasztleány karrierje Amerikában

Pupin Mihály newyorki egyetemi tanárnak a népszövegség döntőbírójának emlékiratai

Nemrégiben jelentek meg Newyorkban Pupin Mihály philadelphiai egyetemi tanárnak, Wilson egykori dél-európai szakértőjének emlékiratai, amelyek érdekesen számolnak egy vajdasági parasztleánynek különös pályafutásáról.

A háború befejezése után, amikor a győztes államok diplomatái, hadvezérei Versaillesben összegyűltek, hogy a legyőzött államok sorsáról s többek közt az osztrák-magyar monarchia fölöstásáról tanácskozzanak, a Vajdaság hovatarozandóságáról is vita támadt. Wilsonnak eszébe jutott, hogy van egy egyetemi tanár ismerőse, aki mint kivándorló került Amerikába s aki a Vajdaságban született, tehát annak a véleményét kell kikérni. Így lett volna döntőbíró a Vajdaság sorsa felett Pupin Mihály, aki 1874-ben a Westfalia nevű hajón Hamburgon át Newyorkba hajózott, mint piros fezes tizenöt esztendő szerb fiú. Őt cent volt a zsebében, amikor Newyorkba ért. A newyorki kikötés meg a béketárgyalások között 45 esztendő telt el s ez alatt a szerb fiú szédületes karrierért futott meg. Az ugyan számtalan esetben előfordult, hogy a kivándorló, aki egy fillér nélkül kötött ki Amerikában, néhány év leforgása alatt milliók ura lett. Az azonban talán egyedülálló a kivándorlás történetében, hogy egy 5 centtel partaszállt bányászi parasztfiúból világhírű egyetemi tanár legyen.

Pupin Mihály jókor elkerült a szülői háztól. Édesanyja egyszerű parasztszöny volt ugyan, de nem akarta, hogy fia úgy, mint apja vagy nagyapja, a földet turja. *Pancsevóra küldte iskolába.* Onnan Prágába került. Itt aztán megszerezte azt a 28 forintot, amely szükséges volt ahhoz, hogy Hamburgtól Newyorkig az utat megtehesse, mert hajtott a valami Amerika felé. Végigjárta a kivándorlók szokásos, keserves kálváriáját. Volt tányérmosogató, cipőtisztító, uccai árus, míg végül egy farmra került, ahol azután karrierje fölfelé lendült. Itt svájci németekkel került össze, akik a déli fiú különös tudományozmáját hamar fölfedezték. Egy nő sietett a segítségére. A farm tulajdonosának gyönyörű leánya bevezette az angol nyelv rejtelmeibe, így aztán megkezdhetette a tanulást. Mihály elhagyta a farmot, meg a tündért, amint emlékirataiban a farmer leányát nevezi s visszament Newyorkba, ahol kétszersültgyárban dolgozott, este pedig tudományos előadásokra járt.

A gyárban ismerkedett meg egy Németországból származó katholi-

kus papnövédekkel, akit szerelmi bánat üzött el hazájából. Ettől sok mindent megtanult, latint, görögöt, irodalmat, történelmet, úgy, hogy tizenhét esztendő korában már a newyorki egyetemre járt, mint ösztöndíjas hallgató. Hamarosan anynyira vitte, hogy visszautazhatott hazájába, meglátogathatta édesanyját De nem maradt otthon, hanem végigjárta a németországi egyete-

Az amerikai vaskirály pályafutása

Hogyan lett a szegény skót takács fiából Amerika egyik leggazdagabb embere

Newyork, június. Európa fantáziáját ma mindennél jobban foglalkoztatják a gigantikus arányú amerikai vagyonok. Hogy keletkeztek ezek a vagyonok és minő a világ nábobjainak pályafutása? — ez a kérdés az általános európai elszegényedés közepette mindenkinek a fantáziáját működésbe hozza. A legtipikusabb amerikai karrierek egyike éppen Andrew Carnegie, a világ egyik leggazdagabb emberé, kit életében Amerika csak ezen a néven ismert: a vaskirály és emberbarát. Andrew Carnegie valóban elmondható, hogy ő az igazi self made man. A vaskirály 1835-ben született a skóciai Dūmselneben. Atyja, aki takácsmester volt, két kis fiával 1848-ban Amerikába hajózott, hol nehéz munkával tengette életét. Andrew már tizenéves éves korában kénytelen volt kereset után nézni és így először mint egy orsógyár kifutó inasa heti három dollár keresethez jutott. Majd ezt az állást otthagya, a sürgönyküldőnc lett a fiatal Carnegie és ilyen minőségben került 1854-ben egy Scott newü gazdag ember szolgálatába, ki annak idején a Pennsylvania-vasut nyugati szakaszának főfelügyelője volt. Scott gyorsan felfedezte a fiatal Carnegie nem mindennapi képességét és lassan-lassan beavatta megbízalmasabb üzleti vállalkozásaiba. Mindeztől kezdve titok, honnan vette a fiatal Carnegie kimondhatatlan vagyonának megalapozásához a szükséges első ezer dollárt, elég az hozzá, hogy Scott folyton lehetőséget nyújtott a fiúnak, hogy újabb és újabb spekulációkkal kisebb-nagyobb anyagi hasznokhoz jusson.

1861-től 1864-ig Amerikában a polgárháború dühöngött és ekkor Scott óriási anyagi előnyökhöz jutott az által, hogy mint Pennsylvania-vasut alelnöke az államot óriási fuvardijakkal terhelte meg. A huszonhat éves Carnegie ekkor már megbízalmasabb embere volt Scottnak, úgy hogy a fiatal ember ezáltal is nagy anyagi részesedéshez jutott. A háború után ennek a csapat-szállítási visszaélésnek nyomára jöttek, vizsgálat is indult meg, de az, hogy Carnegie az állam ilyen megkároztatásában milyen szerepet játszott, soha nem sikerült tisztázni.

Carnegie hivatalos életrajzai nem emlékeznek meg arról, hogy ő volt tulajdonképeni első feltalálója a hálókocsi-rendszer jelentőségének is, s Scott segítségével az akkoriban megalakult Woodruff hálókocsi társasággal jelentős üzleteket bonyolított le. Mikor már mindenféle anyagi részesedés és hasznok folytak a fiatal Carnegie zsebébe, ezt a pénzt olajtelepekbe fektette. Így nem sokára megszámlálhatlan vállalkozás részese volt Carnegie, ki Scott halála után a Pennsylvania-vasut kerületi igazgatójává lett. Nyugtalan szellemét azonban nem elégitették ki ezek a vállalkozások és okosságával, szívósságával és ravaszságával sikerült közel férköznie a nagyiparnak ahoz az ágához, melynek később egyeduralgódójává vált: vas- és acéliparhoz. Úgyesen használta fel a pittsburgi vasművek tu-

meket s végül a cambridgei egyetem hallgatója lett. Azután újra Amerikába került, ahol a technikai eszközök, de különösen a telefon és a távíró terén tett felfedezéseivel hamarosan hírnévre tett szert. *Pupin coil* az egyik telefonföntalálmányának a neve s »pupinizált« kábelek is beszélnek a vajdasági szerb fiú dicsőségéről, akinek ma már katedrája van a newyorki egyetemen.

lajdonosai között felmerült egyenlenségeket, hogy békebírául tolja fel magát és mint ilyen az egyik tulajdonost kiszorítsa helyéből, melyet azután neki sikerült elfoglalnia. Ugyanezzel a volt tulajdonossal társulva közösen megalapította a pittsburgi Cyklop-vasműveket. Most már szédületes iramban jutott előre pályáján. Nemsokára hidépítőműveket alapított, majd vasművei egyik társtulajdonosának, Millernek, elkedvtelenedését felhasználta arra, sikerült a vasművek egész tulajdonjogát magához váltania. Nemsokára otthagya a Pennsylvania-vasutaknál viselt állását, hogy csakis a nehéziparnak szentelje magát. Jelmező Carnegie lángelméjü üzleti szellemére, hogy bármilyen sokféle volt érdekelve, ezek az érdekeltségek nem multák felül anyagi erejét, úgy hogy mikor 1873-ban a híres ipari válság beütött, Carnegie elegendő pénzzel rendelkezett, hogy egész sereg gyárat, üzemet és művet magához váltson. 1881-ben birtokába jutott a részvények többségének és ugyanebben az évben ötmillió dollár alaptőkével megalapította a Brothers Carnegie & Comp. társaságot. Később a leggyorsabb és legszedületesebb arányokban terjeszkedve, a német származású Schwabbal együtt különböző acélipari érdekeltségeket is vállalt, majd 1900-ban a Carnegie-társaság 300 millió dollárra emelte alaptőkéjét és a trösztök ellen megindított harc eredményeképpen a Carnegie-társaság később beolvadt a J. P. Morgan által alapított acéltrösztbe. Ekkor ötszázmillió dollár végkielégítéssel Carnegie kilépett az üzletből, a skóciai Skibo nevü kastélyba vonult vissza.

Itt kezdődik hatalmas emberbaráti ténykedése, melynek folyamán többek közt a hágai békepalotát építette fel, óriási könyvtárakat alapított Skóciában, Angliában, Amerikában és gyarmatokon és ilyen könyvtárakra körülbelül ötvenmillió dollár alapítványt tett. Nagyjelentőségü emberbaráti alkotásai közé tartoznak a pittsburgi és washingtoni Carnegie-intézetek, melyek megalapításával a vaskirály nagy szolgálatot tett a tudomány-nak. Carnegie 84 éves korában halt meg.

JUGOSLAVIJA

ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ TÁRSASÁG

BACSMEGYEI FŐTELEPEI:

NOVISAD

Petra Zrinjskog 36
Telefon 55

SUBOTICA

Kr. Aleksandra 7.
Telefon 303

SOMBOR

Trg V. Stepanovića
Telefon 216

2357

Akar-e

a patkányoktól megmenekülni?

Használja az egyedül biztos és célravezető szert, a

ZETA-foszforpasztát,

hatása legrövidebb időn belül a legbiztosabb mértékben érvényesül.

Küldjön be 20 dinárt a gyárnak:

Zeta D. D. Sombor

és kap egy próbatégelyt költségmentesen.

Biztos hatásért kezeskedünk!

3317

PATRIA

szérumtermelő

intézet

Subotica

Telefon 60.

Szállít mindennemű

szérumot

és oltóanyagot.

Díjtalan körmeállapítás és felvilágosítás.

Fonót FAREDÖNYÖKET

és esszlingi REDÖNYÖKET

prompt és szolid kivitelben szállít

BENCZE ANTAL ÉS FIA

redőnygyára

VEL-BECKEREK (Bánát)

Ugynökök keresetnek

Mielőtt vásárol jég szekrényt, vendéglő, szállodai berendezést, sörkimezőt, kávékészítőt, kérjen árjegyzéket Goldtestvérek jég szekrénygyártól Subotica, Telefon 134.

Pyram
Pyram
Pyram

A legfinomabb terpentines

CIPŐKRÉM!

Moravetz zeneműkereskedés

Timisoara (Temesvár, Románia)

Világvárosi nívóju szaküzlet. Bármilyen zeneműre van szüksége, kérje egy lapon, gyorsan pontosan és a legolcsóbban kapja tőlünk. Jegyzékek ingyen! 989

Nátha? Fejfájás? Fogfájás? Szaggatás? Izom- vagy ideggyöngöség? Jóérzést csak a valódi Feller-féle Elsőfluid szerez! A legjobb fájdalomcsillapító és frissítő háziszer és 25 éve kedvelt kozmetikai szer a bőr-, haj- és szájalpolásra. Sokkal erősebb, kiadósabb és jobb, mint a sósborszesz. Csomagóással és portóval együtt 3 duplaüveg vagy egy különleges üveg 24 dinár, 36 duplaüveg vagy 12 különleges üveg 214 dinár és 10% felár. Szétküldi Feller V. Jenő gyógyszerész Subotica donja központ 185. (Horvátország). 9129

Giardinetto

Megint idézem Romain Rolland-t. (Megjósolom, hogy Goethe és Shakespeare mellett ő lesz a huszadik század legtöbbet idézett költője.)

Az ő Jean Christophe-ja így szól az Élethez:

— Mért vagy Te ilyen szép ésők — az emberek — mért oly csúnyák?

Ezt már sokan elgondolták, s talán százán-czren — ha nem is szórolszóra így — elmondták, de hogy meggyőződéssel emlegetett mondás s esetleg szállóige legyen belőle, ahhoz egy nagy gondolkodónak, R. Rolland-nak a megnyilatkozása kellett. A zseniális írók népszerűkké, sőt klasszikus verejtékké tudják tenni azokat a szentenciákat, amelyek banális beszédnek, közönséges szólamnak hangzanak, ha én írom le vagy te mondod el őket, tisztelt olvasóm...

De félek, nem állunk meg itten, s az emberek — ha az így megy tovább — ma holnap (lelkileg) olyan csúfok lesznek, hogy az Élet szépségét is megölik, s az is méltó lesz az emberekhez: csúf lesz. Mert hiszen nem magában él az ember; nemcsak ő van meg a Természet és az Isten, egyéb emberek is lökdösődnek az Élet vizében (mint uszó fákak, ahogy Goethe mondja), s velük együtt élet: az élet.

Ésők nagyon megcsufultak az utóbbi tíz esztendőben, s az Élet nem lehet oly szép, hogy egy kissé csinosítsa őket, ellenben ők elég rutak lettek, hogy az Életre is rásüssék a maguk szépség híján szűkölködő bélyegüket.

Mily jó volna, ha az Élet szép maradna s az emberek nem gurulnának lejjebb a rutság lejtőjén, ha az élet szépsége erősebb lenne az emberiség csúfságánál, s Romain Rolland azt mondhatná:

— Élet, oly szép vagy, hogy még az embereket is megszépíted!

Krónikás adom. — XIV. Lajos talán egy héttig se volt hű a feleségéhez. A szegény királyi hölgy kezdetben boldogtalanul is érezte magát az ura csapódalmi mérsékelté miatt, de aztán — az ő esetekben az erényes nők — beletörődött sorsába s a kesesett sovány, bőjti vigasztaló ő maga volt az, aki elgöngyölítette a Napkirály életmódját, sőt annak egyik-egyikét — különösen La Valière — őszintén megszerette. Annyira imádkozott az ő Lajosát, hogy hálás volt annak, aki őt boldoggá tette.

Ha némelyik udvarhölgye, kedvében akarván járni a királynénak, sajnálkozva nyilatkozott a Felső erotikus kilenéséről, az elhanyagolt feleség ckképpen kelt a védelmére:

— Mon Dieu! A király végre se szatócs!

(Okos nőknek ma is az a vigasztalásuk, ha a hitestársuk kizökken a házasság élet erényes vágányáról, hogy az ő uruk nem szatócs. Ámbár ma már — hamisak a férfiak minden társadalmi körben! — a szatócsok is sokszor hűlenek a feleségükhöz.)

Már Montespan-né asszonyt, akit az idősb Dumas egyik regényében olyan csábítóan festett, kevésbé kedvelte az anyagi türelmű királyné, s mikor a Felső ur egy újabb szerelmi kirándulásáról hoztak hírt neki, maliciózan szólt:

— Ez nem tartozik én rám. Ez a Madame de Montespan ügye.

És láthatólag örült, hogy a király a szeretőjéhez se volt hű.

S az okos asszonynak ma is az a legnagyobb elégtétele — majdnem boldogsága —, hogy a hűtelen férje a kedveséhez se hűebb, mint ő hozzá.

Egy ismerősömről. — Kitünően gazdálkodik s a gyermekeit a leggondosabb nevelésben részesíti. Egy csüpp se fukar, s az ebédjein meg az es-

télyein mindenki jól érzi magát. Ha negyvenötven hold földet vásárol, az nem nagy eset nála, s autót oly könnyen vesz és cserél, mint egy sétatálcát, de ha egy könyvet szerez be, azt nem felejt el egykönnyen; azt mindig emlegeti, valahányszor könyvekről, irodalomról vagy írókról van szó. Ez: esemény az életében. Olyan esemény, amellyel kapcsolatba szokott hozni mindent, ami történik vagy történt vele. Termétnusokat például így állapít meg:

— Tudod, mikor azt a könyvet vet-tük...

— Mielőtt a könyvet beköttettük...

— Tévedsz, az sokkal később történt. Hiszen akkor már rég megvolt az a könyvünk...

És így tovább.

Fogadni merek, hogy az olvasónak is van ilyen ismerőse.

Érdeklődés. — Két uriember találkozik az utcán, s az egyik ezt a nem egészen szokatlan kérdést intézi a másikhoz:

— Hogy vagy?

— Nagyon rosszul, — feleli ez. — A szív- és vesebajomhoz ujabban tüdőcsucsuhurut is szereztem. Azonkívül a köszvényem is kinez, gyomorfekélyem van, a lábaim alig visznek, aortatágulással van s a neurasthéniam már oly ioku —

Amaz szórakozottan hallgatja és vigasztaló hangon mondja:

— Sebaj, ha csak van jó egészség!

Egy kritikus albumából.*)

Fiatl és ártatlan leányok annyira természetesek, hogy egészen — érthetetlenek. A rutinos kurvizán legérthetőbb az összes nők között.

Vannak szürcs kurtizánok és látni u. n. tisztességes asszonyokat, akik valóságos bacchansnők. Amazoknak jobb lett volna férjhez menni, s emezeknek nyilvános házba szerződni.

A férfi nem lehet oly csúf — ha csak férfiformája van —, hogy ne találjon asszonyt vagy leányt, aki megszereti. S a nő, szegény, kénytelen csinos vagy legalább is pikáns lenni, ha azt akarja, hogy a férfi megkívánja.

Némely férfi olymód szereti a nőket, mint valami kedvenc ételt, pedig férfi még sohase evett meg nőt. Némely nő ellenben, aki madonna-telkintettel néz a férfira s eszményi szerelemmel szereti, megeszi őt — hogy egészen banálisan fejezzem ki magam — szőröstül-bőröstül.

Mikor férfi és nő barátságban vannak, mindegyik csak a másikkal akarja ezt elhitetni. Sajátmagáról mind a kettő tudja, hogy ez nem barátság. Nagyon öregnek kell lenni a nőnek s nagyon kevésbé férfiasnak a férfinak, hogy ily barátság tartós legyen. De az elnevezés csinosan és erkölcsösen hangzik, s nagyon alkalmas arra, hogy eltakarjon oly érzelmeket, amelyeket világgá tárni nem látszik opportunusnak.

*) Néhány olvasóm arra kért, közöljek a Giardinetto-ban aforizmákat is. Ezentul hát besorozok ide mindig egy-néhányat, amíg más néhány olvasóm arra nem kér, hogy hagyjam el őket.

A boríték

Irtá: Sz. Szigethy Vilmos

Kedves barátom! Ne várjon délután, máskor se várjon, erős leszek és nem megyek el többé magához. Mindig szomorúság fogott el, ha agonizálást kellett látnom, miért legyek közvetlen tanuja az érzés kiszívásának? Tul vagyok a szentimentalizmuson, én nem tudok sírni, kezdetben kábult volt egy kissé a fejem, de már magamhoz tértem. Az a legnagyobb baj, hogy tulságos hosszsan tartott a szerelmünk. (Megengedi, hogy ezt a szót használjam?) Tudom is a pillanatot, mikor kellett volna abbahagyni, hogy örökké szép maradjon az emléke. Félév múlva, mikor maga öngyilkos akart lenni, mert meggyanusított egy méltatlan látszatért. Akkor még önmagamtól is féltett, minduntalan összeveseztem velem s nagy, szent kibékülésem után olyan gyerekek tudtunk lenni, mint talán gyermekkorunkban sem soha.

— Illik ez hozzánk? — kérdeztem, remegve attól, hogy mit fog válaszolni. Maga tul a harmincon, én innen valamivel a határán.

Maga elkemolyodott, de ez a komolysága volt a legártatlanabb.

— Ha szeretjük egymást és tisztazengésű a lelkünkben minden hur, akkor fölöttünk észrevétlenül suhan el az idő. A nagyvilág előtt eljátszhatjuk azokat a komédiákat, amikkel a társadalom belondítja egymást, de titkos óráink a miénk, senkinek semmi köze hozzájuk. Csakis gyerekké válhatunk ilyenkor, ha akarunk és tudunk őszinték lenni.

Egy pillanatig se higgye, hogy szemrehányást akarok tenni, vagy asszonyi raffinériával utazom a meghatottságára. Szükséges ezeket a dolgokat elmondanom, máskülönbem nem tiszta az egész kép, amit olyan nagyon világosan látok. Jól tudom, hogy a férfit semmi hatalom nem hódíthatja vissza, ha egyszer ránt unt. Ismerem a maguk fajtáját, különös nézőszögét, amely esztendőig fut egy pár ragyogó tökéletességű láb után s egyik napról a másikra megállapítja, hogy az a boka mégis csak vas-tag. Amíg nem teheték magukéva a nőt, sosem jönnek rá erre a titokra. Tudom minden kifogásukat, amit használni szoktak, magán tanultam meg, mint ahogy a férfi szeszélye avatott igazi asszonnyá engem is, aki hidegen,

fedelkeznek magukról. A szemük villanásában, nézésében van minden hiba és minden ígéret, engedmény. Talán maguk sem tudnak mindig róla. Van, aki művészettel játsza meg a szigorúságot, de az ilyen között és maga közt, — aki távol tart a tekintetével mindenkit magától, — az a különbség, ami a szépségnőt, meg az igazi uriaszonyt különbözteti meg. Az egyik eleganciájáról rögtön látom, hogy most kelt föl a tükör elől. A másik maga a természetes elegancia.

Csak a féltékenységének jellemzésére hoztam ezt az eszébe. Maga tigrisként rohant volna mindenre, akivel a legártatlanabb szót is váltottam s azzal büntetett, hogy két napig nem jött a közelébe, ha az uram, darabos gyöngédségével, — vagy mert azt hitte, hogy az érzést néha hivatalosan is ki kell mutatni, — a vállamra tette beszélgetés közben a kezét.

En kezdtem mindig a békülést, maga talán végképen elmaradt volna, ezért volt az én szeretetem mélyebb. Nem szégyenlem bevallani, hiszen az enyém marad mindig az érzés, sose érdemelttem volna meg, ha hűtlenné válnék hozzá. Mert ne feledjen el valamit. Maguk könnyen tulteszik magukat minden s rég multtá porlasztották a legnagyobb jelent is, amikor mi még élünk belőle, a felületes héjjait letisztítottuk s patinát fonunk rá égő, visszalátó tekintetünkkel.

Nem tudom bizonyosan így van-e vele mindenki, de én csak magamról beszéllek, bizalmas asszonybarátnóm alig volt. Egy-két szerencsétlen, aki imádkozott, hogy minél gyorsabban nőjön a fia, mert akkor ő is hamarabb közeledik a tisztos korhoz s néhány tompa nézésű, kötelességek rabigájába görnyedt, aki csendes alkonyatkor azt sóhajtott, hogy csak szürke, igénytelen, röpülni soha nem tudó környezetben telt el az élete.

Ezeket sajnáltam a legjobban, mert életük végén sem tudják meg, hogy miért nyugtalankodtak.

En tudni fogom, ámbár abban bizom, hogy az ezután következő szürke, igénytelen, röpülni soha nem tudó környezet adja meg a lelki békémét. Megmutatta a végzet az ígéret megétét, elvezetett néhány lankás vidékére, — egy pillanatig sem hittem, hogy feljutok a csucsra és ott megpihenhetek. Hálás vagyok, amiért ennyit kaptam és minden harag, gyűlölködés nélkül vonulok félre azok közé, akiket kielégített a sors. Nem tehetünk róla, hogy olyan szűkmarku, ő szabja meg a méreteit, nem mi.

Sok volna részletezni, miből látom a maga kihülését, de restellem is. Apróságok ezek, oh, csak apróságokon mullik az egész élet, nem nagy szenzációk, szavak, felindulások adják a parázs melegét. Egy szó, egy mozdulat, elfojtott ásitás, tettetett érdeklődés olyan jelentéktelenség iránt, ami valamikor maga volt az egész napot kitöltő anyag, — másrészt széles skálájú esztelése közönyös dolgoknak, belekergetése magamagának valami témába, amit azért kell kiaknázni, mert eltelik vele egy óra... Ugy van, keresese ilyen témáknak, mikor én nem kívánom a szót, a szélesen hömpölygő beszédet, mert megelégednék egyetlen ígérel, egyszerűvel és együgyűvel, frázissal. Nem a drámai hősök mondják a legszebb mondatokat. Ami bennünk szent és örökkévaló, azt csak a megvetett, kigunyolt frázissal lehet kifejezni. Ezért több az és szentebb. Csakhogy két igazi hívó kell hozzá, mert nyomban profanizálódik, mihelyt az egyik — ne vegye zokon, nem magára értem — pogány. Hogy lestem, mióta lqsem én ezt, de hiába. Tudom azt is, hogy mikor a férfi belemerül a közélet küzdelmeibe, akkor egészen a közéleté s idegenné válik számára a szerelem. Ezért maguk az erős nem, talán enélkül a világ is megállt volna fejlődésében. Csak a nőnek fegyvere, eszköze és célja egyszerre a szerelem, azzal himezi legszürkébb napjainak is az oltárterítőjét.

— A nők az okai, ha a férfiak meg-

Mit nem adtam volna egy közönséges kis csacsi szóért, ami visszaröpít a kezdetbe, amikor tér és idő kőfala omlott le előttünk, — enélkül kényszerű udvariasságnak éreztem a csókját, mintha szánalomból adná, hogy átmenetet teremtsen a befejezéshez.

Nem várom be a végét, most szakítom meg, amikor a hallatlan szépsége elmúlt ugyan, de még nem vált hamvává minden parázsa. Nem tudom, hogy mi okozta, tavaszi napsugár pezsdítő szépsége-e, de tegnap mintha visszatért volna a régi emlék. Maga elragadó, diákosan szerelmes, rajongó, türelmetlen, követelőző volt, úgy készült a mai napra. Ezért nem lát többé. Ha talán halad az unalom előirt útján, bizonyára eljöttem volna, gyöngye asszony létemre, annak minden hibájával, mert magamba magyarázom a jobb meggyőződéseim elenére, hogy tévedek. De vitt volna a vágyam, a bűnöm. Ugy akarom ezentúl mindig látni, ahogy tegnap láttam, akkor elhiszem, hogy fölöttünk álló erők szakítottak el bennünket egymástól, egyikünkben sem volt hiba.

Utóljára hagytam valamit, el akartam hallgatni, de aki annyi erőt tudok gyűjteni, ehhez nincs erőm. Az utolsó eset, azért lesz megbocsátható. Ismeri elméletemet a világ apró és nagy dolgairól, oda tartozik ez is. Nem tiltakozhatik el tőle, az én asszonyi érzésem mélyebbre lát.

A múlt héten, mikor magánál voltam, egyik levelem valamelyik mondatáról vitáztunk. Maga másképpen akarta tudni, azért előkereste a dobozomat. Ott voltak sorjában az én szegény lelkeimnek megnyilatkozásai s akkor vettem észre valami jellemző apróságot, ami mégis többet beszélt mindennél. Az első leveleim borítékja mind szakadt volt, azokat maga úgy tépte fel mohó izgalomban. Az utolsókat, jó ideje, szabályosan, ollóval vágja fel. Már nem sietős az olvasásuk. Már mindegy. Hasonló sorsra jutottak, mint máséi. Nagy lelki küzdelemhez ez adta meg a döntő elhatározást. Hanem azért utóljára is köszönöm a tegnapi bájosan diákos, türelmetlen mohóságát, ez az emlék marad meg késő időkre a vigasztalom. Isten velem!

Olga.

Erzsébet királyné unokája

Zanardi-Landi „grófnő” regényes története

A londoni lapok cikkeket közölnek egy londoni fiatal színésznőről, ki magát Erzsébet királyné unokájának vallja. Valószínű, sőt majdnem bizonyos, hogy az ügyes színésznő csupán hangzatos önreklámképen terjeszti magáról származásának történetét. A következőkben szórul-szóra adjuk a londoni cikket.

A londoni színésznő, Zanardi-Landi grófnő elmondja, hogy anyja Erzsébet királyné az osztrák császárné leánya volt, ki azonban nem Erzsébetnek Ferenc Józseffel való házasságából született. Ehhez a londoni hírhez Alberto Lumbroso olasz újságíró azt a kommentárt fűzi, hogy ő 1917—1918-ban mint katona két Zanardi-Landi testvérrel barátkozott össze, kik közül az egyik tartalékos hajóhadnagy, a másik pedig bersaglieri altiszt volt. A Zanardi-Landi fivérek elmesélték, hogy egy fivérük Londonban él és ennek felesége nem más, mint Erzsébet császárné és királyné házasságon kívül született leánya.

Az olasz hajóstisztek elmesélték, hogy Erzsébet királynét még leánykorában gyengéd szálak fűzték unokafivéréhez, a szerencsétlen sorsu II. Lajos bajor királyhoz. Ezek a gyengéd szálak még akkor is összefűzték Lajos királyt és Wittelsbach Erzsébetet, midőn ez már I. Ferenc József felesége volt. A Zanardi-Landi család hagyományai szerint e szerelmi viszonyok következményei is mutatkoztak, mire Erzsébet Páris mellé, egy kis faluba vonult vissza, hogy ott várja meg lehetegedését. Az orvosok itt figyelmeztették a királykis-

asszonyt, hogy a gyermek születése esetleg életébe kerülhet. A mélyen valóságos királyné erre elhatározta, hogy férjétől, Ferenc Józseftől bocsánatot kér botlásáért. Levelet írt tehát az uralkodónak, melyben nyíltan beismerte tévedését és bocsánatért esdekelt, mert csak úgy halhat meg nyugodtan, ha férje bocsánatát elnyeri. Ferenc József ekkor teljes lelki nagyságában mutatkozott meg, személyesen eljött Franciaországba, megjelent felesége betegágyánál és megbocsátott neki. Az orvosok azonban tévedtek és Erzsébet minden baj nélkül életet adott egy leánykának.

Ferenc József Erzsébet halála után is gondoskodott a gyermekéről, kít, mikor felnőtt, egy igen előkelő osztrák katonatiszttel házasítottak össze. Ez azonban

jellemtelen és rossz ember volt, ki feleségével nemsokára Amerikába költözött, itt felesége egész hozományát, melyet Ferenc Józseftől kapott, eljuttatta. Az asszony nemsokára, nem bírva a gyötrelmeket, elvált férjétől, Európába jött és itt Londonban telepedett le. Nemsokára nőül ment egy Zanardi-Landi nevű olasz származású kereskedőhöz, kitél egy leánya született. Ez a leány a fent említett színésznő. Zanardi-Landi sohasem volt gróf, csak felesége vette fel a grófi nevet, amit az angol hatóságok elnéztek neki.

A londoni tudósításról és a hozzáfűzött római meséről bizonyára nem szükséges megállapítani, hogy ez a legutóbbi időben felburjánzott Habsburg-pletykák egyik legvalószínűtlenebbje.

Afrika Amerikában

A Bácsme gyei Napló kiküldött munkatársától

Meg-megdörzsölöm a szemem. Nem akarom hinni, hogy Newyorkban vagyok. Mintha Szudánba vagy Abesziániába csöppentem volna. Az utca négerektől hepszeg; a villamoson én vagyok az egyedüli fehérbőrű. Szerecsen a házmester, a liftesfiu, szerecsen a kocsnáros, a szatócs és fekete rikkancs üvölt az utcán, apró kis csokoládészínű, de igen bájos ördögök hancuroznak, fofohaloznak a kövezeten. Néger pap suhan végig mellettem, lesütött szemű, szerecsen apácák csoszognak és egy fekete hándlé akarja rámtukmálni az ő esetlen holmijait... A néger negyedben lakom.

Newyork különben is tele van feketével és minél délebbre megyünk Amerikában, annál szerecsenebb jelleget adnak az életnek ezek a fürge, tiz lábball szaladó és mindenütt mindenkibe belecsetlő-botló polgártársak. Európába közzülük a szebbek, külsőleg asszimiláltabbak jutnak el, elegáns táncosnők, artisták, portások, itt azonban tarkább, kevertebb, szembeütőzőbb a négerjelleg, mert őseiket Afrika legkülönbözőbb vidékein fogdoszták össze és így Afrika minden néger-raceja összesereglett itt kicsiben, sőt új típusokat, faji jellegzetességeket rekordirozott valami furcsa és komikus kereszteződési variációval az egymásközi összeházasodás. A huszáros bajszu, bozontos szakállutól a tarkopasz arcuig, a koromfeketétől a vörösesbarnán, csokoládészínűn, pizkossötétszürkén keresztül a már majdnem fehérik a legbizarrabb összevisszaságban kavarog itt óriás és törpe, feltűnően szép és orangutang, csimpanz vagy pávián.

Látni feltűnően elegáns néger delnöket vagyontérő bundában és ékszerekkel, disztigvált urakat, rongyos csavargókat és durva ruhájú munkásnőket. A liftesek, kéziszoigák, belső cselédek, főként dadák, a vasuti hordárok és kiszolgálók nagyobbik fele belőlük telik ki. Van köztük ügyvéd, orvos, mérnök, bankár, író, sőt pap és apáca is elég.

*

Az amerikaiak megvetik, lenézik őket. Európai vendéglőbe, színházba, moziba nem eresztik be a legelőkelőbb négert sem. Áruház, hivatal, iroda csak portásnak, liftesnek, háziszolgának alkalmazza. Délen külön várótermek, villanyos- és vasuti kocsiak vannak, mert az európai nem tűri meg. Van választói joguk, de Georgiában meglincselnék azt a négert, aki élne ezzel. Egyenlő jogu polgárok, de soha sehol — saját fertályukon kívül — egy sem lett még bíró vagy más köztisztviselő.

Nincs rá eset, hogy európai ember végigmenjen az utcán négerrel, azt az európai nőt pedig inzultálná az utca, aki nyilvánosan csak szóba is állana szerecsennel. Az amerikai nem is gyűlöli — ez enyhe kifejezés lenne —, nem is lenézi, hanem mintha valahogy undorító, kártékony vadállatnak tekintené. Pedig sok köztük az intelligens, művelt, tudós vagy gazdag ember. Kitiünő íróik, költőik és tanáraik vannak. Elsőrangú zenészek, általában igen te-

hetséges muzsikusok és táncosok.

Miért hát ez az érthetetlen, kegyetlen gyűlölet? Az egyik azt mondja, hogy szaguk van, — ők azt mondják, hogy nekünk van szagunk. A másik, hogy kevésbé intelligensek és csak a könnyű munkát szeretik. A harmadik, hogy hajlamosak a bünözésre — ezt megcáfolja a statisztika —, és hogy megbízhatatlanok. Viszont Newyorkban, amikor szobrot emeltek ahü dadának, ezt egy néger dajkáról mintázták és akinek néger cselédje volt, mind éppen állatias ragaszkodásáért és hűségéért szerette meg.

A mi cigányunk még ma sem lett civilizált ember. A néger azzá lett pár generáción keresztül. Ősi nyelvét elfelejtette és lelkes amerikai. Mégis megvetik, gyűlölik őket: délen gyakori a lincselés is és az, hogy egyszer-egyszer ebben a jogegyenlőségtől és törvénytisztelettől tultengő országban rövid uton — négert égetnek.

*

Nem lehet azonban őket lebirni. Minél inkább üldözik őket, annál inkább szaporodnak, civilizálódnak, gazdagodnak. A négernegyedekben már nem férnek. Magas bérért olyan utcákba tolakodnak, ahol fehérbőrűek laknak és az percek alatt néger-utca lesz, mert a fehérbőrű szökve-szökik a közelükből. Ez a me-rev és goromba kiközösítés ghetto-életre kényszeríti őket. Egymásra utalja e kivetettek, furcsa — gyűlölséges — szolidaritást ébreszt bennük, a maguk elzárt életét élék saját színházaikkal, mulatóhelyeikkel, újságjaikkal, klubjaikkal. Ez a kitaszitottság hajtja őket szélsőségekbe és ezért olyan feltűnően sok köztük a kommunista. A nem bevándorlók közül komolyan és nagy számban csak a szerecsenek kommunisták.

Már van köztük egy kevés izraelita is. Vannak zsidó négerék. Mikor ilyeneket először láttam, eszembe jutott Heine, aki leírja Reisebilder-jében, hogy egy kórházban ezt a felírást látta: Szegény zsidó betegek kórháza és akkor összezsapta a kezét: szegények is, betegek is, zsidók is, ezeken úgy már az isten sem segíthet.

*

A zsidó kikeresztelkedhetik, de mit csináljon a szegény néger, ő nem tud kifehérbőrüdni. Pedig mindent megpróbál. Vegyigyárak, kozmetikusok, orvosok százai foglalkoznak azzal a problémával, hogy mint lehetne megszápszítani, fehérbőrűvé alakítani a fekete arcot és testrészt. Még többet azzal, hogy miként formálódhatna át a gyapjas haj normálissá. Rengeteg ilyen kísérlettel csinálnak nagy üzletet, de a feketéből még sem lesz fehér és a gyapjas hajból bársonyos.

*

Oly szomorúak, szegények, szenvedők ezek a szegény feketék. Ők ugyanis fehérbőrűek közt izlésben asszimilálódtak, ők rutnak, rondának tartják magukat és még sem tudnak önmaguktól megszabadulni. A néger, éppen úgy, mint a kínai, vad, leküzdhetetlen szenvedéllyel vágyakozza a fehér

nőt. Ezelőtt gyakoriak voltak a nőrablások, állítólag ma is veszedelmes szerecsen-negyedben fehér nőnek egyedül végigmenni. Nagyon igaz az az amerikai szállóige, hogy a négerék csak hármat istenitenek: a görögdiányt, a csirkehúst és — a fehér nőt.

*

Amerikában gyakori, hogy a gyerek keresztnevként ismert nagyság nevét kapja. A néger különösen kultiválja ezt a szokást és kedves, amikor olvassa az ember, hogy a szerecsen Washington György megszúrta a szerecsen Lincoln Ábrahámot.

Kun Andor.

SAKK

5. számú játszma

Játszották newyorki nagymesterver-seny 20. fordulóján 1924. április 14-én, Caro—Kann megnyitás.

Jates:	Réti:
1. e2—e4	c7—c6
2. d2—d4	d7—d5
3. Hb1—c3	

A régebbi, de valószínűleg legerősebb folytatás. Ujabbán 3. e4×d5 c6×d4, 4. Ff1—d3 (Fc8—f5 megakadályozására.), Hb8—c6, 5. c2—c3 (Különbön Hc6—b4 következik), amint Lasker dr. is játszott Tartakower ellen a máhr. ostrai versenyen. Nézetünk szerint azonban sötét 5. e7—e5!!-el legalább is kiegyenlíti a játékot.

4. Hc3×e4	Fc8—f5
-----------	--------

Itt talán jobb Hg6—f6.

5. He4—g3	Ff5—g6
6. Hg1—f3	Hb8—d7
7. c2—c3	Hg8—f6
8. Ff1—c4	e7—e6
9. Vd1—e2	Ff8—e7
10. 0—0	

10. Hg5 csak látszólag erős Hd5 miatt,

11. Bf1—e1	Hf6—d5
------------	--------

Szükséges a 12. F×e6, f7×e6; 13. V×e6+ stb. fenyegetés miatt.

12. Fc4—b3	a7—a5
13. a2—a3	Vd8—c7
14. c3—c4	Hd5—f4
15. Fc1×f4	Vc7×f4
16. Ba1—d1	Fg7—b6
17. Fb3—c2	Hd8?

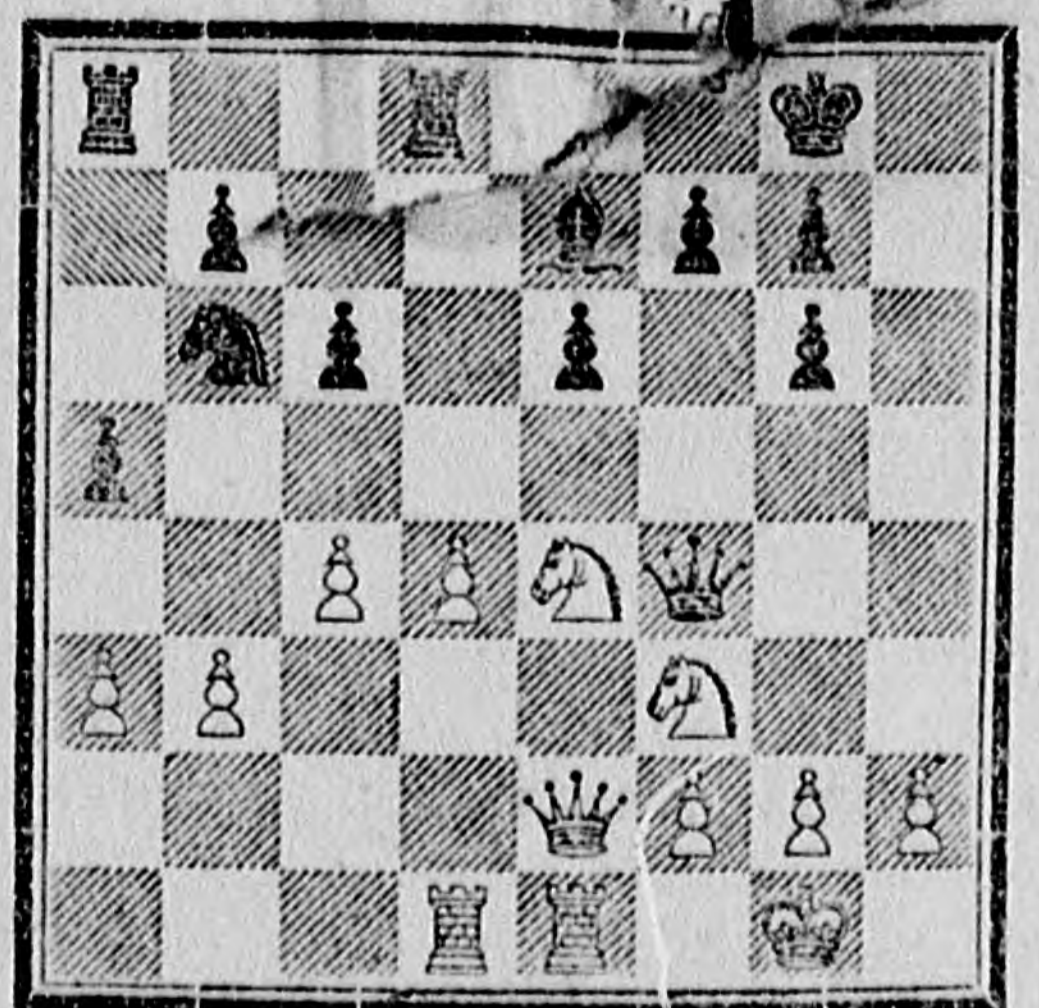
Sötét sablonszerűen jár tovább, de a 18. Fc2×g6 után hason-

18. Fc2×g6	Hd5—f4
19. Hg3—e4	Hb8—d7

Hibás lépés. A huszárt. Kétségtelenen nyon kellett volna maradni a 20. h2—b3

20. h2—b3	
-----------	--

Állás sötét 20. lépés:

21. Bd1—d3!

Finom lépés. Világos a gyalogost áldoz acélból, hogy a sötét vezér üldözésével állását döntően megerősítse.

21.	Ff7×a3
-----	--------

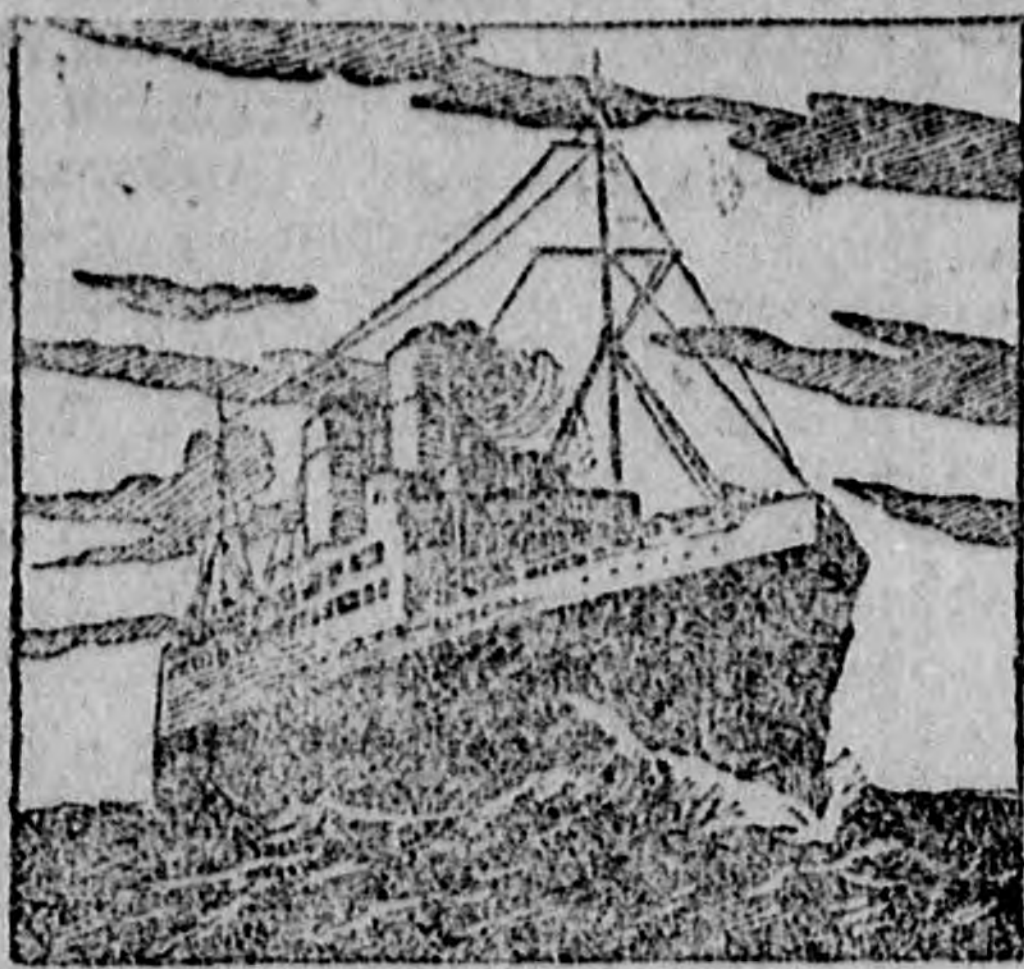
22. Hf3—e5	Vf4—h4
------------	--------

Látszólag elkerülhetetlen, mert a vezért játékba kell hozni; azonban sokkal jobb lett volna B×d4, Bd3×d4, V×c5-tel tornyot áldozni futár és gyalogosért, ami után az esélyek körülbelül egyenlők lettek volna.

23. Bd3—h3	Vh4—e7
------------	--------

24. He4—g5!!	
----------------------	--

Valóságos rejtvénylépés. Sötétnek fel kell adnia a játszmat, mert ha a huszár út, 25. Bh8+ és Hf7 által elvész a vezér. 24. f6-ra pedig 25. H×g6 stb. dönt. Fenyeget azonban kívül Hg5×f7, Vg4 Vh5-el kapcsolatban. E sokoldalú fenyegetés ellen nincs védelem

Royal Mail Line
Angol Királyi Postahajózási Vonal

Rendszeres személy- és áruforgalom
Hamburg—Cherbourg—Southampton-ból
Newyorkba és Kanadába Cherbourg—
Liverpool—Southampton-ból Délamerikába
Rio da Janeiro, Santos, Montevideo, Buenos-Aires
Sanpaolo III. osztályu fülkék 2 és 4 ágygal
KÉNYELEM GYORSASÁG BIZTONSÁG
Levelezés minden nyelven
JUGOSZLÁVIAI VEZÉRKÉPVISELET:
Zagreb, trg I. Sz. 17.
Alkőpviseletek: Beograd: Karagjorgjeva ul. 91.
Ljubljana: Kolodvorska 26. — Vel. Bečkerék:
Kralja Aleksandra 4. Sürgöncim: „Roymailpac“
Bosznia, Hercegovina és Dalmácia részére: Srpska
Prometna Banka Sarajevo és Gružban. Sürgöncim:
„Prometna Banka“ 3145

Gabonakereskedőknek
fontos!

Szabadalmazott szárítókat kukorica
és gabona részére készít
Osijek-i Vasöntőde és Gépgyár R. T.
Osječka Ljovaonica Željeza i Tvornica Strojeva D. D.
Osijek
Vezérképviselőt és mintaterakat a Vojvodina
részére!
MAVRO HEINRICH NOVISAD
Temerinska ul. 9. — Telefon: 416.

Raktárról szállíthatók: 2926
Standard { cséplő gép cylinder nyers } **olajak**
BENZIN Michelin Cablé gummi **AUTÓOLAJ**
HOFHERR-GÉPEK, Hofherr-cséplőgarnitúrák
Szivógáz generátorok
Dobsin Alkatrészek **Csapágyak**
Cséplőponyva, l-a gépszij
M. CORNICK kévekötőaratógép, eredeti Standard
Manilla, alkatrészek, fűkaszálok
BRAUN MARCEL
Telefon 106 **VELIKI-BEČKEREK** Telefon 106

Valódi Manilla
KÉVEKÖTŐZŐ
Kömlesztésnek a legolcsóbb áron. Zsákok jutából.
kenderből és lenből. Szalmazsákok, liszt, szilva, komló
és sözsákok „JUTA HESSIAN“ gyári áron kapható.
Különféle használt zsákok eladása. Vagontakaró- és
cséplő-ponyvák rendelésre azonnal elkészítetnek.
Mindennemű zsinegek, kötélárak, halászati cikkek és
hevederek, tömlők, takarók legolcsóbb beszerzési forrás,
AVRAM SCHIFF
zsák-, zsineg- és ponyvanagykereskedő, zsák- és
ponyvakölcsönző
Futoški put 4, Központ: **NOVISAD** Telefon: 403
Sürgöncim: **Jutešif**
Fiók: Beograd, Karadjordjeva ulica 21, a Száva
partján, szemben a hajóállomással.
Fiókok: Zagreb, Bécs, Budapest.
Kívánságára árjegyzékkel szolgálunk!

Nagyban és kicsinyben!
Ajánlunk:
Magánjáró átalakításhoz való acél-
és vasöntvényeket, **Mc. CORNICK-** és
különféle **ARATÓ GÉPEK** pótrészeit
Elevátor-ponyvák
Kévekötő
Marokkrakó
Fűkaszálok
Aratógépeket
Debreceni gépgyár
Gazdasági gépeket
Körting motorekét.
kisebb gazdaságoknak
MŰTRÁGYÁK
Elsőrendű amerikai Manilla kévekötő
kenderzsineg.
SCHUMACHER RUDOLF FIAI
STARI-BEČEJ

Borpréseket
és szőlőzuzókat
a legolcsóbban szállít az
Osijek-i vasöntőde
és gépgyár r. t. Osijeken

Vezérképviselőt a Vojvodina részére:
MAVRO HEINRICH
NOVISAD, Temerinska 9. Telefon 416.
4235

GYÜMÖLCS és ZÖLDSÉGEK
fő bevásárlási forrása Novi-Sadon van
Ennélfogva érdekelt kereskedők, kofák és konzervgyárosok saját
érdeklükben áll szükségletük beszerzésére bizalommal fordulni
az elismert gyümölcs és zöldségek kiviteléi céghez.
Legjutányosabb napiárak Szakszerű csomagolás
DJ. P. PRODANOVIĆ, NOVISAD (VOJVODINA)
Kívánatra árjegyzék 4598

Weitzenfeld és Társa
Telefon 190. Subotica Alapítva 1902
AMERIKAI
KÉVEKÖTŐ MANILLA
legjutányosabb beszerzési forrása.
Gabonás-, lisztes-, gyapju-, komló- és
szalmazsákok, vízmentes- és rostáló-
ponyvák. Mindennemű kender- és len-
zsinegek, kötélárak. Kárpitos cikkek,
szőnyegek és lópokrócok.

TŐZSDEI HIRLAP
a legjobb és legelterjedtebb budapesti napilap.
Megjelenik délutánként 12—16 oldal terjedelemben.
A legeredményesebb híradási orgánus.
Politika, Közgazdaság, Tőzsde, Színház, Sport.
Legpontosabb hírszolgálat a világ minden részéből.
Szerkesztőség, kiadóhivatal és nyomda:
BUDAPEST, VI., VILMOS CSÁSZÁR UT 78.
Jugoszláviában mindenütt kapható.
Egyes szám ára egy hétköznap, mint vasárnap
3 dinár. 3084

ELADÓ HÁZ
Stari-Bečejben, a Kralja Aleksandra (volt Templom)
ulicában közel a városhoz, újonnan épült sarok-
ház, mely egy vendéglőnek mint üzletnek alkal-
mas (ezen a helyen 30 évig vendéglő volt) és
melben jelenleg két utcára nyíló üzlethelyiség,
3 lakoszoba, 1 előszoba, 1 konyha, 1 kézikamra,
1 fürdőszoba, 1 cementírozott pince és 1 nagy
kamra a főépület alatt van. Azonkívül a mellék-
épületben 1 alsókonyha, 2 raktár, 1 istálló és 2
nagyobb felszer van. Fizetési feltételek megegye-
zés szerint. Az összes helyiségek azonnal elfog-
lalhatók. — Érdeklődni lehet a földönvalónál:
GJÓKA BOGOMIR egetem tettekn
épitési vállalkozó tókintben -yt, ven
Ellenben sokimé
számá kéket Gold
per vanall Su
entemep
egy per se
nem Dr.
a nova
t a

CSÉPLŐGÉP
HEINRICH LANZ MANILLA
ÁLLANDÓAN RAKTÁRBA
„FERRUM“, BEOGRAD
SKOPLJANSKA 18 **ÁRVALYI ÁRAK!**

SELCE TENGERIFÜRDŐ
2.8 km-re Cirkvenicától
Kellemes, nyugodt és olcsó tengerifürdő
Napi ellátás a Hotel Zrinskiben
80-90 dinár
Felvilágosítással szolgál
TOSKOV PÉTER tulajdonos.

Cséplőgéptulajdonosok! — Téglagyárosok!

SZENET

vasúton, hajón, bármily mennyiségben, kedvező
napiárakon szállít: „OKNO“ Első Jugoszláv-
csehszlovák széntermelő és kereskedelmi r. t.
Sürgöncim: **OKNO** **BEOGRAD** Vasina broj 8.
Ajánlattal szolgál sombori vezérképviselőtünk:
DANILO GERGUROV I SIN, SOMBOR
Sürgöncim: **GERGUROVSIN.** Telefonszám: 125.

SIDRO D. D.

ZATRGOVINU ŽELJEZOM ZAGREB

VLAŠKA UL. 40 TEL. 69 és 21-30

RUDVAS
FEKETE BADOG, ZINKELT és ZINKBADOG
ZOMÁNCEDÉNY
DRÓTSZEGEK

MINDEN NAGY MENNYISÉGBEN, ELŐNYÖS ÁRAK
NELLETT RAKTÁRON

ÉPÍTÉSI ANYAG OSZTÁLY

VASGERENDÁK
BETONVAS
CEMINT, KÁTRÁNYFEDŐLEMEZ, TÉGLA, CSERÉP
TOVÁBBÁ MINDENMŰ ÉPÍTÉSI ANYAG

I.-a MESZET

SZÁLLIT

SJEDINJENE KREČANE D. D.
EGYESÜLT MÉSZMŰVEK R. T.
ZAGREB, VLAŠKA ULICA 40. SZÁM
TELEFON 69 és 21-30.

novi-marofi és oćurai modern berendezésű
mészműveiből. Trágyameszet poralakban.
Havi teljesítmény cca 150 vagon. 4239

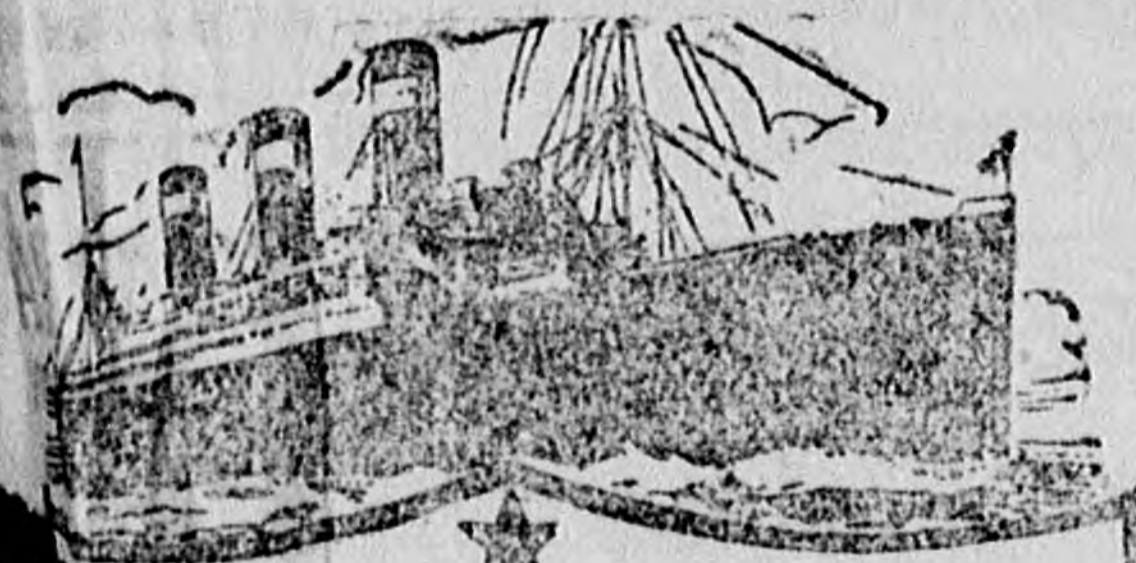
Csépléshez I-a bükk Tüzifa

naponként kapható a pályaudvaron.

Megrendeléseket bármely állomásra, azonnali szállításhoz elfogadjuk. — Aprított fa telepünkön minden mennyiségben kapható.

Vujković J. és Társa, Subotica
Telefon 669

4238

Utazzon-e Amerikába?

Fényesen berendezett harmadik osztályok vannak az Egyesült Államok Bremen—New-York között közlekedő állami hajóin, vagy a csodás

„LEWIATHAN”

1922
hajón Sauteptoma-ban vagy Cherbourgban. Szép, jól szeleltetett és kényelmesen berendezett 2-1-0 anyas szobák, nagy tásas helyiségek, felülmúlhatatlan konyha, számos fürdő-helyiség. A kiszolgálás ugyanolyan, mint az első osztályban. Minden délután és este zene, díjtalan. — Illusztrált prospectust és hajóindulási rendet díjtalanul küld:

UNITED STATES LINES

Beograd, Palata Beogradske Zadruga, Preko Hotel Bristol; Zagreb, Sredinje Savez Hrvatskih Seljačkih Zadruga, Mihanoviće va ulica; Prekoputa kolodvora; Ljubljana, Brodarsko Zjedinenje Američkih Držav, Dunajska cesta št. 20; Sarajevo, Savez Hrvatskih Seljačkih zadruga za Bosnu i Hercegovinu, Alexandrova ulica 52; Susak, Banka za Pomorstvo.

HARCI-KANÁRI

kittányó éneklő Din. 400.—
I. „ „ 350.—
II. „ „ 300.—
III. „ „ 200.—

Nőstény 100—150 din. Szállítás utánvétellel egész SHS területre. Garancia első megérkezéséért. Viszonteladónak 10 drb. vételénél magas engedély.

LANG ANDRÁS Novi-Vrbas.

Rejtvény.

A múlt vasárnapi számunkban közölt rejtvény helyes megfejtése

„Ananász”

Helyesen megfejtették 452-en. Könyvjutalmat nyertek: Lederer Lilla Subotica, Biliczki Géza Subotica, Danis Lajos St.-Bečej, Fohr László Senta, Slager Danica Conoplja, Cibere Lajos St.-Moravica, G. Juranović St.-Bečej, Budai Jenő Vršac, Schmeiser Frigyes Vel-Kikinda, Horváth Mátvás Subotica, Zsitvai József Bajša, Högyi Mihály Pačir, Varga Karesi Topola.

UJ! FRANCIA SZABÁSZ

szabómunkások termelő szövetkezetében
Subotica Jelašićeva u. 9.

Szolid árak!
Fontos kiszolgálás!

VOJVODINAI DOBOZIPAR

Subotica, Sudarevićeva ulica 84.
Telefon 421.

Legizsésesebben és legolcsóbban készítjük cukorkák-, szappanos-, gyógyszer-, pouderes- és mindenfajta KARTONDOBOZT. — Gyors és pontos szállítás!

RATOL

uj, biztos szer a patkányok, házi és mezei egerek ellen. Készíti a Deterinarija chem. d. d. Ratol-osztálya Zagreb, Bienička 21. II. em. Leszállított árak. Egy adag ára a pénz eozetes be- küldése mellett, portó és csomagolással D 22.— vagy utánvéttel D 28.— Kapható minden gyógyszerertarban és drogeriában

RÓKA DIVATCIPÉSZETE

SUBOTICA
PAŠIĆEVA ULICA 9.

VASA SRDANOVIĆ i KABRHEL szövet- és műselyemgyár PANČEVO

üzemét július 1-én megkezdi. Gyárt minden- nemű női selyemanyagot műselyemből. Áránlaltal készséggel szolgál.

LÓÁRVERÉS

e hó 28-án Vidovdán napján a gornja- roglaticai ménesben u. p. Bačka- Topola. Katalogust kívánatra küld
4335 Dr. Vojnich József

Tesliei Retorta Faszén

Bácskai vezérképviselet:
Ludwig Hubert
Novisad
Željeznička ulica 19
3657

Vas- és fémöntvényeket

gyárt, nikkelez és galvanizál:
KRAUSZ
VELIKI-BECKEREK,
a törvényszéki palota mellett.
TELEFON SZÁM 329. 760

Gyenge férfiak-

nek 10 dinár be- küldése esetén bérmentve küldöm szabadalma- zott szenzációs találmányomat ismertető könyvemet. — Cim „Patent 608” Cluj (Kolozsvar) 9022 Első számú postafiókból.

HAMBURG és SIŠIĆ BÖRÖNDÖS, SOMBOR

Mintakollekciókat ren- delésre szállit engrosban.

„MINERALIJA”

AZ S. H. S. ÁLLAM LEGNAGYOBB SPECIÁLIS ÁSVÁNYVIZNAGYKERESKEDÉSE
Grčko školska u. 7 NOVISAD Görög iskola u. 7

AJÁNLJA

BUKOVAČKAI, ROGAČKAI (Rochitschi) ásvány- vizeket. SZERB SELTERST, BUDAI KESERŰ- VIZEKET, és pedig Mária és Ferenc József- keserűvizek; GIŠSHÜB- LER, SALVATOR, KRONDORFI, BILINER, MARIENBADI Kreutzbrunn, KARLSBADI Sprudel és Müllbrunn, SELTERS Sprudel vizeket. GLEICHENBERGI 15/10, 10/10, 5/10 üvegekben; LEVICOL és GUBER vizet. KÉRJEN ÁRJEGYZÉKET. 8340

„ASTRA” 30—35-ös

szívógáz magánjáró

2 drb. kötéllel, 1 drb. ötvasu billenő- ekével, 6 éves, teljesen üzemképes, sürgösen

eladó

KOCH SÁNDOR

mérnöki és műszaki vállalata BUDAPEST, VI., Csengery-utca 57. Telefon: 195—43. 4469

Edler és Erdélyi MŰBUTOR ASZTALOSOK ÉS LAKBERENDEZÉSI VÁLLALATA

SUBOTICA IV. SUDAREVIĆEVA-U. 4.
HARAMBAŠIĆEVA 15.

WEISS S.

ÜVEG- ÉS PORCELLÁNKERESKEDŐ
SUBOTICA, ALEKSANDROVA UL. 7

UJ! „RESISTA” UJ!

Tűzálló üveg főzőedény, u. m.: fazék, lábas, kuglófsütő, omletsütő gömbölyű és ovál

Higienikus és tiszta

Egyedüli gyári lerakat Vojvodina és Szerbia részére
Viszonteladónak árengedmény!
Nagyban! 4367 Kicsinyben!

Nyaraló

bánáti városban, 4 szoba, 1 konyha pincével. Egy melléképület mely áll 1 szoba, konyha, kamra, istálló, pince, baromfiudvar, konyhakert háromnegyed hold szöllővel, szép parkkal, közel a fürdőhöz OLCŠÓ ÁRON ELADÓ. — Cim: Schmolka hirdetőirodában, Novisad, Futoški p. 2.

Prima, valódi zaječari málnaszörp

nagyban kapható

ECKSTEIN SIMON

pálinkagyőzde, likőr-, rum- és cognagyár, bornagykereskedő cégnél NOVISAD. 4021

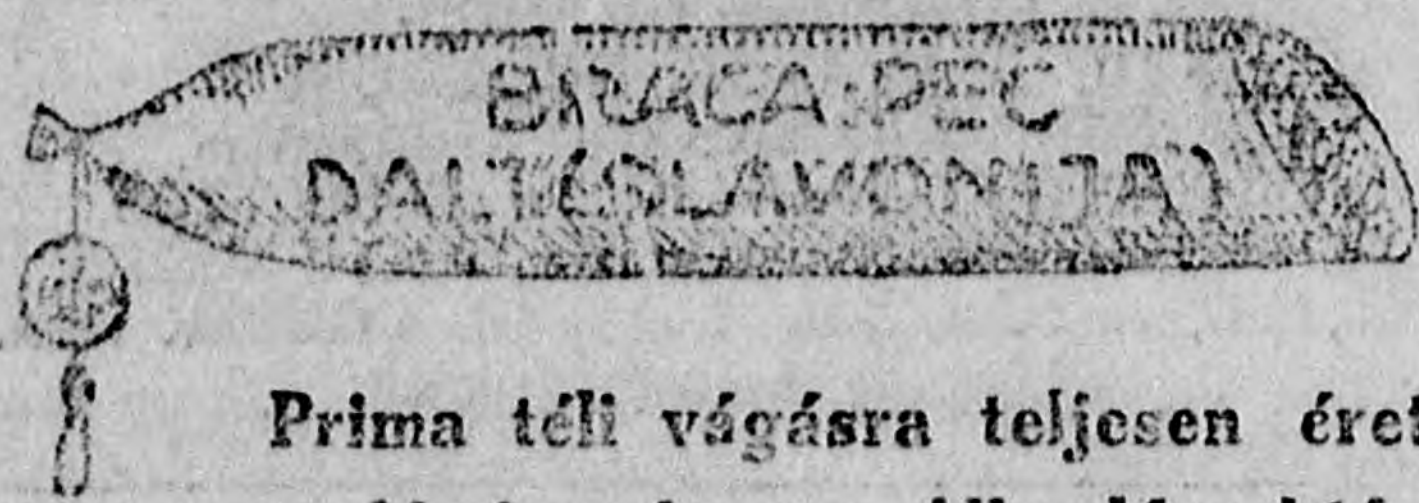
Kender és kötéláru készítőik

kik képviselőtüket jól bevezetett és szakmabeli képviselőnek átadni óhajtják tegyenek ajánlatot:
ZAGREB I., POSTAFIÓK 300.

Borotvákat, ollókat

és valamennyi e szakmába vágó cikket, szakszerűen kőszörlül, valamint az összes e szakmába vágó munkát szakszerűen végzek. - Szolid árak!
Postamunkát 3 napon belül elvégzünk és továbbítok.

Schwab József villanyerőre berendezett műköszörlője, Novisad, Primorska 10. Sándor király kaszárnyánál.

Prima tell végásra teljesen érett szalámi gyára. — Állandó raktár!

FÜZŐKÜLÖNLEGESSÉGEK

Haskőtök, melltartók eredeti francia és angol modellek után készülnek

DIMITRIJEVIC JULISKA

fűzőtermében, Scotus Viatora ulica 10.

Tisztítás és rossz fűzők újjáalakítása a legpontosabban eszközöltetik.

ELADÓ TEHERAUTÓK

1 drb. Sauer 5 tonnás pótkocsival
1 „ Benz-Gageneau 5 tonnás
1 „ Praga 4 tonnás
PLUG D. D. ZAGREB, B. CESTA 35.

4359

MARCONI**RADIOTELEPHON**

Magánhasználatra azonnal felszerelhető. Kapcsolat Európa összes nagy városaival. Előjegyzéseket elfogad.

MATIJA REH SUBOTICA

Szerb kir. udvari szállító, a Marconi's Wireless Telegraph Co Ltd. képviselője, Zmaj Jovana ul. 2.

„SLAVIJA FILM“

SUBOTICA, VILSONOVA ULICA 11.

Értesíti az igen tisztelt MOZITULAJDONOS urakat, hogy legújabb slager filmjei a hó folyamán megjelennek. Filmjegyzékét kívánatra megküldi.

4505

Jugoszlávia ipari gócpontján fekvő

AGYAGPIPIGÁR

teljes felszereléssel családi okokból eladó. Cim:

Schmolka hirdetőjében Novisad

Futoski put 2.

4651

A következő iskola évre

előkező gráci család elfogad néhány 10-15 éves urileányt gondos nevelésre.

Kérdezősködések:

Familie A. Zorzini Graz, Glasistrasse 37. vagy V. Kučera Zagreb, Palmotičeva 5.

4596

Sentán és környékén

a BÁCSEMEGYEI NAPLÓ részére

HIRDETÉSEKET

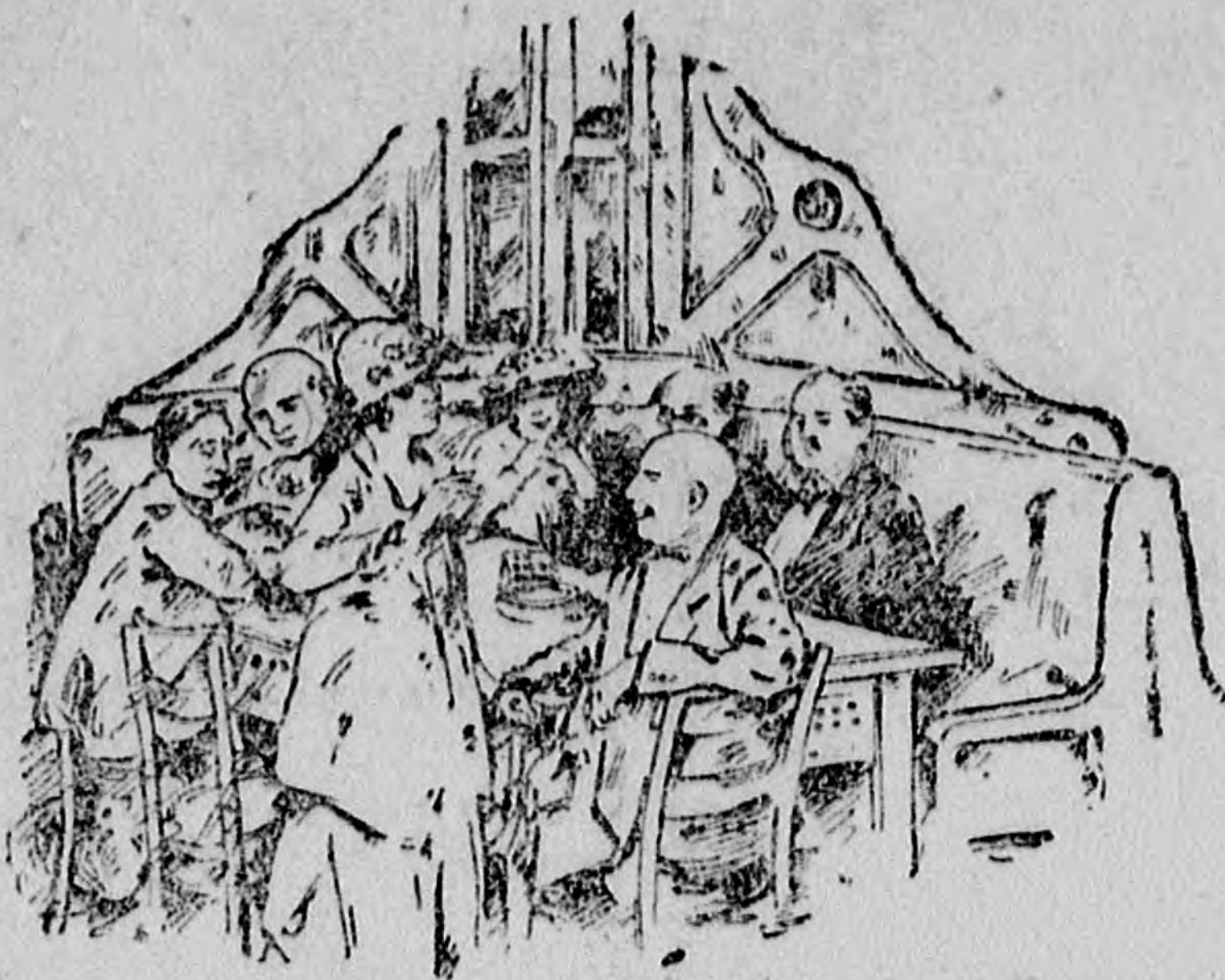
MOLNÁR SZ. VINCE könyvkereskedő a Bácsmegeyi Napló sentai főbizományosa

3867

VESZ FEL.

Rejtettkép.

Hol a férj?

Aki a fenti rejtett képen a férjet megtalálja, vágja ki a képet s június 26-ig egy levelezőlapra ragasztva küldje be a kiadóhivatalba. A megtalálók között egy dívatjumbert sorsolunk ki Beck Benő suboticei kötöttáru üzletéből.

A múlt vasárnapi számunkban a mamát megtalálták 1250-en. A jumbert sorsolás után Baráth Erzsike Palić, nyerte meg

Beck Jenő kötöttáru üzeme Subotica, Pašičeva ulica a gőzfürdő mellett.

Hófehér

MÉSZ

Mindenfajta

TÜZIFA

Szenek és utkövek vagon-tételben legolcsóbban szerezhető be

AUGSBURGER IMRE SUBOTICA

Cyrl-Metoda trg 7.

KALAP- és SAPKA-kiállítások legolcsóbb beszerzési forrása

Állandó raktár VALÓDI BORSALINO-kalapokban!

WEISZ HENRIK SUBOTICA, JELAŠIĆEVA UL. 5

3901

Kiskápolna mellett

VILLANYSZERELŐ

ki egy gyári telepet önállóan tud kezelni és motorokhoz is jól ért

FELVÉTETIK

Ajánlatok eddigi működés és fizetési igény megjelölésével alantí címre küldendők

Gerber Nándor és Fia sörgyár St.-Bečej.

Gazdák figyelmébe!

16 és 18% ásv.

MÜTRÁGYA

legjutányosabban beszerezhető

GOMBOS IMRE, SOMBOR

„DANICA D.D.” vezérképviselőjénél — Telefon 186

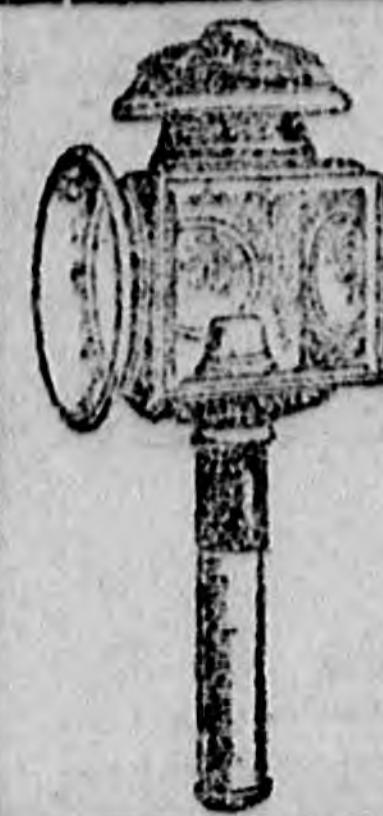
4292

VARDAR

BIZTOSÍTÓ R. T. VOJVODINAI FIÓKIGAZGATÓSÁGA SUBOTICA TELEFONSZÁM 2-82. SOKOLSKA UL. 7.

Foglalkozik a biztosítás minden ágával.

2783

GUMMIKEREKEK

kocsilámpák, csavarok, kocsivasalások, sátorbőr, műbőr, viaszkos vászon, tapéta, kocsipoztók, kocsiszőnyeg, mindennemű kocsikellékek, gombkészítőgépek, gombreszek, kártológépek

LÜTZE ÁGOSTON

kocsikellékek gyári raktárában Novisad, Carinska ul. 10. (a vámhivatal közelében) állandóan raktáron.

Grifatong Péter, Vel. Kikinda

Állandóan tart nagybani raktárt

üveg-, porcellán- és lámpa-árúknak. Nagy választék villamoscsillároknak és a legszébb luxustárgyakban alkalmi és lakodalmi ajándék céljaira.

Ugyanott képherezések és ablak-üvegezések pontosan eszközöltetnek

226

WEISZ JENŐ keféárugyára

Subotica, Telefonsz. 108.

AJÁNlja

KITÜNŐ MINŐSÉGŰ VERSENYEN KIVÜLI KEFE, ECSET, SEPRŐ, MALOMKEFE GYÁRTMÁNYAIT

Dzsávic, Hódi templom-festők

művészi kivitelben elvállal szótanonc bafestést, mázolást, müerezést. felvétetik. Cim: Subotica gimnazija, Vel. Bečkerek Roknics foto-szalón.

6310

A legjobb, legtartalmasabb, legolcsóbb magyarnyelvű méhészeti szaklap a Stari-Bečejben megjelenik

„Vajdasági Méhészeti Lapok“

Tartalma, főleg népszerű méhészetekkel foglalkozik. Érdekelnek. Előfizetés az 1923-1924. évekre 100. — 6 dinár ellenében

Dr. Szegő Károly

Abbazia

Erősítő — edző — hízoló — diét — kurák Rhythmicus szabadlevegő, gyógytorna. Gyermek 7 éven felül kíséret nélkül is felvétetnek.

4204

Különlegességek

Üvegkészletekben és porcellán-obédőkészletekben Porcellán Kőedény Táblaüveg Befőttes üveg

Szállítja jutányos árban:

Benő József üvegkereskedő Vel.-Bečkerek (nagy hid mellett)

3861

Fotografusok! Amateurök!

Legolcsóbb bevásárlási forrás a

FOTOINDUSTRIA

Novi-Vrbason

Körülbelül 400 képpel ellátott képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

8096

Ne mulassza el a ritka olcsóságot!

Krep de chin minden színben	95 dinár métere
Gabardin tiszta gyapju	70 dinár métere
Szerzs szövet tiszta gyapju	60 dinár métere
Sötétkék sevjot tiszta gyapju	55 dinár métere
Markizett minden színben	30 dinár métere
Eponge a legujabb deszinekben	45 dinár métere
Feldeln a legujabb deszinekben	20 dinár métere
Voabattiszt a legujabb deszinekben	14 dinár métere
Angol zefir ingeknek	16 dinár métere

Salamon H. Gabaj

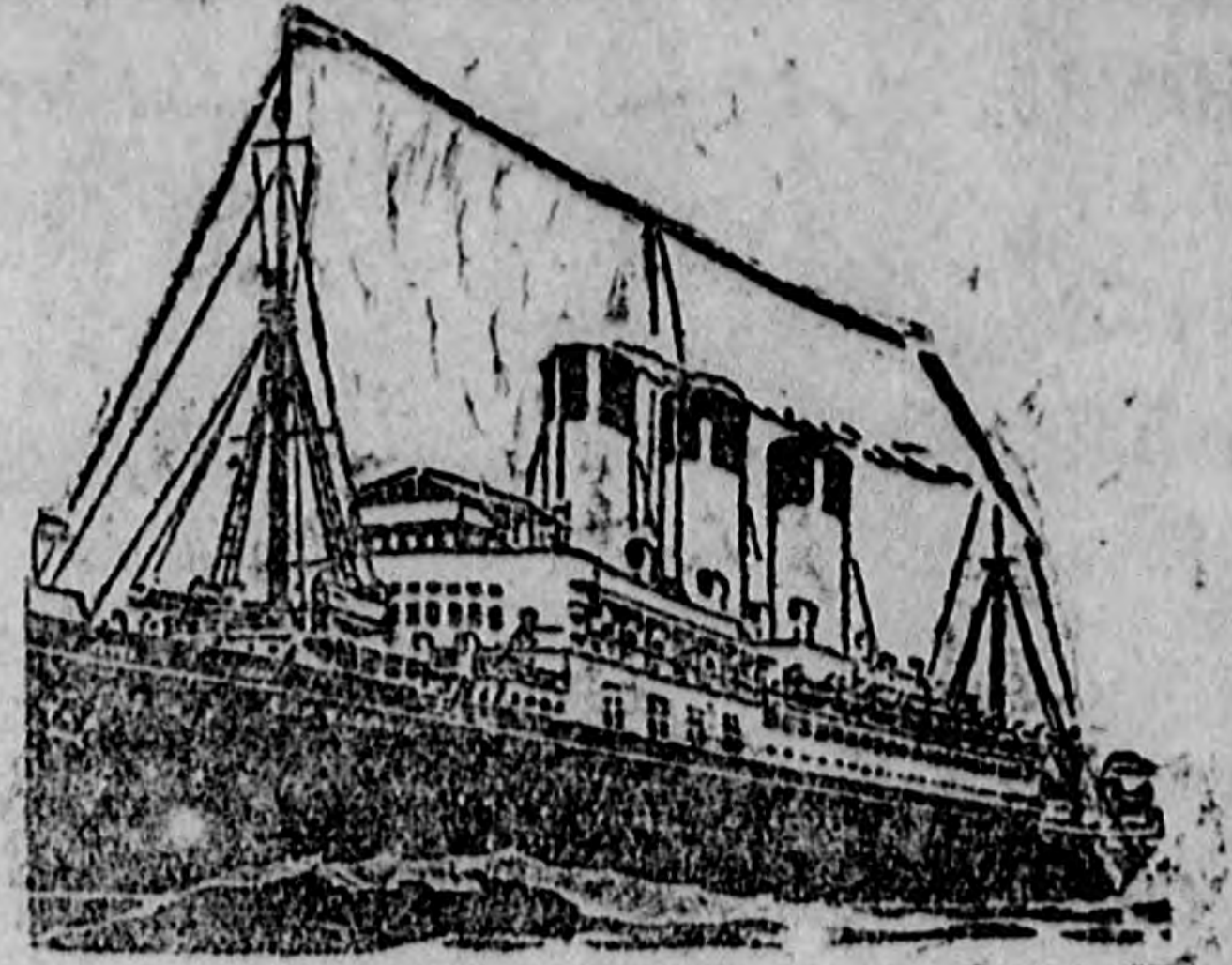
divat- és kézműárkereskedése a „Három madárhoz“ Vasina 13 Beograd

Wachtler Mihály

modern lakatos- és gépjavitó műhelye Subotica Zrinjski trg 11

Minden szakmabeli munkát olcsón és pontosan készítek.

Legmodernebb kasszákat nyit és javít, összes motorjavítást, valamint kutak javítását vállalja és hegeszti.

HAMBURG-DÉLAMERIKAI GÖZHAJÓZÁSI TÁRSASÁG

A legnagyobb, leggyorsabb és legszebb hajók, I., II. és III. osztályu fizető, valamint ingyenutasok részére. A transportok indulnak minden 9-ik napon, Argentiniába, Braziliába és Uruguayba. Felvilágosítás ingyen, magyarul, németül és szerbül.

Veliki Bečkerek, Aleksandrova ul. 27
Beograd, Balkanska ul. 49
Zagreb, Šenoala ul. 30

1734

Gyártmányaink:

Asphalt és kátrány-fedőlemez, asphalt szigetelőlemez, kőszénkátrány, facement, karbolineum, kőszénkátrányszurok fedél-lakk, bitumen, asphalt mastix stb. Műszaki osztályunk elvállal és készít: Asphaltjárda, kocsiut és belső helyiség burkolását tiszta, természetes asphalttal. Vizmentes fedések.

KAUCSUK ASZFAIT KOMPOZICIOVAL BEVONT SZAGTALAN BŐRFEDŐLEMEZ ERŐS TARTOS VIMARTALLO

CSAK EZEN CIMMEVEL ELLÁTOTT FEDŐLEMEZT FOGADJON EL! GYÁRTJA: BELGRÁDI ASZFAIT ÉS KÁTRÁNY-VEGYITERMÉKEK GYÁRA

elszigetelések asphalttal és asphalt elszigetelő lemezzel. Tetőfedést kátránylemezzel tiszta, természetes bitumenből készült szagtalan asphalt fedőlemezzel. Nedves falak szárazzáttételét. Talajviz elszigetelését saját rendszerünk szerint. Öreg tetőjavítást és kátrányozást. Facementtetőt több évi jótállás mellett.

Sürgőnycim: GROZIT. Telefonszám: 27-20

Gyártja: Beogradi Asphalt és Kátrány Vegyitermékek Gyára, Beograd Ulica Karadžića 6

Subotica-i képviselő: SCHWEIGER I DRUG.

Alkalmi vásárlás!!!

Felhalmozott **sírkőárak** négy választékban és faconban úgy fekete svéd gránit, labrador, szurke cionitok és marványban stb. Versenyképes árak! Terve szerint kőszobrászati munkákat vállalok

Viragh Gyula kőfaragó Bácska-Topola. 2680

MOTORHAJÓ KÖZLEKEDÉS

STARIBEČEJ és NOVIBEČEJ KÖZÖTT:

INDUL: Staribečejről 4, 6³⁰, 10, 12, 17 órakor
INDUL: Novibečejről 4³⁵, 8⁴⁵, 11⁵⁰, 13⁴⁰, 18 órakor

VELIKI BEČSKEREKI MALOMÉPÍTŐ R. T.

(A. D. za PODIZANJE MLINOVA)

TELEFON: 264 ALAPÍTÁTOTT 1921-ben Távirat: „Mühlenbau“

Elvállalunk új malomépítéseket, teljes és részleges átalakításokat legjobban bevált rendszerünk alapján.

HENGEREK CSISZOLÁSA és ROVÁTKOLÁSA

Gépgyár mindennemű malomgépeket, azok részeit és minden szükséges berendezési tárgyakat, legrövidebb szállítási határidőre és legkedvezőbb feltételek mellett való előállítására.

Állandóan raktáron mindennemű MALOMGÉPEK, GANZ-HENGERSZÉKEK, budai „METEOR“ MALOMKÖVEK, KONKOLYOZÓ HENGEREK (TRIEURÖK)

Fennállásunk óta berendeztünk 30-nál több belső kereskedelmi és vámmalmot (napi fél vagonról 12 vagonig terjedő teljesítőképességgel), mely munkáink a legszebb eredményeket igazolják

Ganz hengersizékek egyedüli bizományi lerakata Bánátnban, Vezérképviseletünk Novisadon, Gruber Ferenc mérnök ig. Novisad, Jovana Subotica ul. 9 Kívánságra árjegyzékkel, referenciákkal, tervezetekkel és mérnöki kiküldéssel szolgálunk

SLAVIA

Nemzetközi Szállító Részv. Társaság fiókja Subotica Városi bérpalota

Telefonszám 375

Fióküzletek: Beograd, Brod n.S. Bos. Brod, Ljesenica, Ljubljana, Maribor, Novisad, Osijek.

Leányintézet „Čechoslavia“ Prága és fiókjai

Elvállal mindenféle nemzetközi szállítást minden irányba, saját gyűjtőforgalom, export és import, mindenféle szállítvány elvámolása és házhoz szállítása, átköltözések saját butorkocsikban, tarifa osztály, inkasso.

SZENTI és VIRÁG

épület- és butorgyára, Subotica Sudarevičeva ul. 66. Telefon 383.

Legmodernebb gépekkel felszerelt helyiségekben készít asztalos-, lakatos- és parkettázási munkákat és teljes lakberendezéseket a legmodernebb kivitelben és az ország bármely területére jótállás mellett szállít. Tisztviselőknek részletes zeti kedvezményt ad.

3741

BESTE QUALITÄT AUSLÄNDISCHER MASCHINENRIEMEN

Kg Din. 140.—

bei

JOSIP HARTMANN i SIN D. D.

ZA TRGOVINU KOŽOM, ZAGREB

TELEFON 4-20, 13-46.

JELAŠIČEVA TRG BROJ 25.

Lager der besten französischen Schuhcreme „LION-NOIR“

ELISMERTEN LEGJOBB PATKÁNYIRTÓ A

ZETA FOSZFORPASZTA

A patkányokat teljesen kiirtja. — Próbaküldemény 20 dinár ellenében

ZETA D. D. SOMBOR

HAVRE NEW YORK.
PARIS FRANCE

FRENCH LINE
COMPAGNIE GENERALE TRANSATLANTIQUE.

Gyors- és postahajók
utasok továbbítására Amerikába.
Felvilágosításért és hajójegyért forduljon
az SHS. királyságbeli vezérképviselőhöz:

ZAGREB
Mihanovićeva ulica 4.
BEOGRAD BITOLJ LJUBLJANA
Karađorđjeva 101. Koičdvorska ul. 41.

Vezérképviselői:
SLAVENSKA BANKA D. D. ZAGREB
Sürgőnycim: TRANSAT.

DIANA

KOZMETIKAI KÉSZÍTMÉNYEK

DIANA KRÉM
DIANA PUDER
DIANA SZAPPAN
DIANA FOGKRÉM

A LEGISMERTEBB SZÉPSÉGÁPOLÓ SZEREK.
KAPHATÓ UJBÓL MINDENÜTT.

Vezérképviselő és főlerakat Jugoszlávia részére:
Jugopharmacia R.-T. Dianaosztálya
Zagreb, Prilaz broj 12.

TISZTA
FORRÁSVIZBŐL KÉSZÜLT
BACILLUSMENTES

MÚJÉG

bármilyen mennyiségben
házhoz szállítva kapható.

Hamburger Jéggyár
Telefon 566. Subotica Telefon 566.

PALICSON a Kmetz-féle
fűszerkereskedésben lehet előjegyezni.

GÉPOLAJAK, BENZIN
TOVOTTE

eredeti gyári áron kaphatók
KEMÉNY GYULÁNÁL SUBOTIGA
TELEFON: 29. 2240

GOLYÓSCSAPÁGY
JAVÍTÓ-MŰHELY

FELLEGI JÓZSEF és TSA
NOVISAD, LAZE KOSTIĆA 28

Gazdák!

Mütrágya

szükségletüket
legelőcsőbben a

Bácskai Mezőgazdák
Szövetkezeténél

szerezhetik be.

»HARANG«

mosószappan a legjobb!

Gyártja:
Első Novisadi Szappangyár

Szőlőprések
Szőlőzuzók
Permetezők
Gumialkatrészek
legelőcsőbben

Zentai János és Fia
Subotica

HÁZ

vendéglővel, nagy
kerthelyiség, ural-
kás, a piactéren
szabad kézből

ELADÓ

Bővebbet
Hajduska Frida
Bačka-Topola

MALOMGÉPEK „Mannesmann“- Művek
GANZ HENGERSZÉKEK
MALOMKÖVEK
TRIEURÖK
SERLEGEK
HEVEDEREK

lerakata gáz-, kazán-
és fűrócsövekben

SZERSZÁMGÉPEK
ESZTERGAPADOK
SCHAPING
FURÓGÉPEK
FAMEGMUNKÁLÓK
KÉZISZERSZÁMOK

Svájci
szitaselyem

Szivattyuk
Mezőgazdasági
gépek

Szivógáz-
és
benzin motorok

MINDENNEMŰ TECHNIKAI CIKKEK IPARI ÜZEMEKNEZ

Erdős Henrik és Társa

Telefonszám: 335. **NOVISAD** Temerinska ulica 8.

Cipő-
különböző méretek
színekben

Cara Duša

es tűzőgépek átrakását
javítását, meteor kály-
hák shamot bélelését,
legszakértőbben ju-
tanyos árban készíti:

Takács Mihály
cserepkályhás

Rudičeva ulica 1 szám
Shamotpor és téglá,
olcsó árban kapható.

Egy jókarban levő
zongora
helyszüke miatt igen
olcsón eladó.

PÉTER KÁROLY
kereskedő TEMERIN. 4605

Levelező és könyvelő

hosszabb irodai gyakorlattal,
perfekt magyar, német, szorb,
horvát nyelvismerettel, önálló
munkaerő, állást keres. Esetleg
utazói állást a kenderszakmában
is vállal.

Ajánlatok: Zagreb I. Postafőtk
300. címre kéremnek. 4584

ÜGYELJEN A CIMRE! **OLCSÓÉRT JÓ ÁRUT** ÜGYELJEN A CIMRE!

ENGLER ALBERT HARISNYA ÁRUHÁZÁBAN VEHET

ahol a legelőcsőbbtől a legfinomabbig szavatolt legjobb minőségű **HARISNYÁT** kaphat

Női és férfi uszó dressek **STROSMAJEROVA ULICA 8.** hallatlan olcsó árakban

KEVÉS HASZON NAGY FORGALOM